

คู่มือการปฏิบัติงาน

ตาม พรบ.ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ และ
พรบ.การบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ เกี่ยวกับการค้าต่าง

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ กิจการค้าที่เป็นพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียน ผู้ประกอบพาณิชย์กิจ	๑-๑
บทที่ ๒ ประเภทการจดทะเบียนพาณิชย์	๒-๑
บทที่ ๓ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ และนายทะเบียนพาณิชย์	๓-๑
บทที่ ๔ อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์	๔-๑
บทที่ ๕ รายละเอียดคำขอและเอกสารประกอบในการจดทะเบียนพาณิชย์	๕-๑
บทที่ ๖ หน้าที่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจและบทกำหนดโทษ	๖-๑
บทที่ ๗ การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙	๗-๑
ขั้นตอนในการดำเนินคดี	๗-๓
เอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการดำเนินคดี	๗-๕
บทที่ ๘ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	๘-๑
บทที่ ๙ การจัดทำบัญชี	๙-๑
บทที่ ๑๐ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี	๑๐-๑
บทที่ ๑๑ งบการเงิน	๑๑-๑
บทที่ ๑๒ สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี	๑๒-๑
บทที่ ๑๓ อำนาจหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี	๑๓-๑
บทที่ ๑๔ การดำเนินคดีการตรวจสอบบัญชีค้าง	๑๔-๑

ภาคผนวก

หน้า

ภาคผนวก ก.	พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ (ฉบับสมบูรณ์)	ก-๑
ภาคผนวก ข.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๓	ข-๑
ภาคผนวก ค.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๒	ค-๑
ภาคผนวก ง.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๒	ง-๑
ภาคผนวก จ.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๓	จ-๑
ภาคผนวก ฉ.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ ๙๓ (พ.ศ. ๒๕๒๐) เรื่อง กำหนดพาณิชย์กิจที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙	ฉ-๑
ภาคผนวก ช.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ ๘๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕) เรื่อง กำหนดพาณิชย์กิจที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์	ช-๑
ภาคผนวก ซ.	คำสั่งสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ที่ ๑/๒๕๕๓ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดเลขทะเบียนพาณิชย์และเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์	ซ-๑
ภาคผนวก ฌ.	คำสั่งสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ที่ ๒/๒๕๕๓ เรื่อง ให้จัดส่งสถิติและข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์	ฌ-๑
ภาคผนวก ญ.	พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓	ญ-๑
ภาคผนวก ณ.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภาษีเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๑	ณ-๑
ภาคผนวก น.	ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภาษี พ.ศ. ๒๕๕๒	น-๑
ภาคผนวก ฐ.	ประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๔	ฐ-๑
ภาคผนวก ท.	คำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ ๑๘/๒๕๕๒ เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี และแต่งตั้งสารวัตรบัญชี	ท-๑

บทที่ ๑

กิจการค้าที่เป็นพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียนพาณิชย์

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ

๑. ความหมายของ “พาณิชย์กิจ”

พาณิชย์กิจ หมายถึง กิจการในทางอุตสาหกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม การบริการ หรืออย่างอื่นที่ทำการค้า

๒. กิจการค้าที่เป็นพาณิชย์กิจที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ออกประกาศตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจดังต่อไปนี้ในทุกท้องที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

(๑) การทำโรงสีข้าว และการทำโรงเลื่อยที่ใช้เครื่องจักร

(๒) การขายสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม คิดรวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดขายได้เป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป หรือมีสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อขายมีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป

(๓) การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนค้าต่างซึ่งทำการเกี่ยวกับสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม และสินค้านั้นมีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป

(๔) การประกอบหัตถกรรมหรือการอุตสาหกรรมไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตาม และขายสินค้าที่ผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป หรือในวันหนึ่งวันใดมีสินค้าที่ผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป

(๕) การขนส่งทางทะเล การขนส่งโดยเรือกลไฟ หรือเรือยนต์ประจำทาง การขนส่งโดยรถไฟ การขนส่งโดยรถราง การขนส่งโดยรถยนต์ประจำทาง การขายทอดตลาด การรับซื้อขายที่ดิน การให้กู้ยืมเงิน การรับแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อหรือขายตัวเงิน การธนาคาร การประกันภัย การทำโรงรับจำนำ และการทำโรงแรม

(๖) ขาย หรือให้เช่า แผ่นซีดี แอปพลิเคชัน วิกิทัศน์ แผ่นวิกิทัศน์ ดิจิทัลหรือแผ่นวิกิทัศน์ ระบบดิจิทัลเฉพาะที่เกี่ยวกับการบันเทิง

(๗) ขายอัญมณีหรือเครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี

(๘) ซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(๙) การบริการอินเทอร์เน็ต

(๑๐) การให้เช่าพื้นที่ของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย

(๑๑) บริการเป็นตลาดกลางในการซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(๑๒) ผลิต รับจ้างผลิต แผ่นซีดี แถบบันทึก วีดิทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดีหรือแผ่นวีดิทัศน์ ระบบดิจิทัลเฉพาะที่เกี่ยวกับการบันเทิง

(๑๓) การให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต

(๑๔) การให้บริการฟังเพลงและร้องเพลงโดยคาราโอเกะ

(๑๕) การให้บริการเครื่องเล่นเกมส์

(๑๖) การให้บริการตู้เพลง

(๑๗) โรงงานแปรรูปภาพ แกะสลักและการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก

การค้าส่งงาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

ในกรณีที่ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ประกอบพาณิชย์กิจตาม (๑)-(๕) จะได้รับการยกเว้น ไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ แต่หากประกอบพาณิชย์กิจตาม (๖)-(๑๗) จะไม่ได้รับการยกเว้น ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

พาณิชย์กิจตามลำดับที่ (๘)-(๑๑) ถือเป็นการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

๓. พาณิชย์กิจที่ไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

การประกอบพาณิชย์กิจดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๗ จึงที่ไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

(๑) การค้าแร่ การค้าแพลงลอย

(๒) พาณิชย์กิจเพื่อการบำรุงศาสนาหรือเพื่อการกุศล

(๓) พาณิชย์กิจของนิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น

(๔) พาณิชย์กิจของกระทรวง ทบวง กรม

(๕) พาณิชย์กิจของมูลนิธิ สมาคม สหกรณ์

(๖) พาณิชย์กิจซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๔. ผู้ประกอบพาณิชย์กิจ

ผู้ประกอบพาณิชย์กิจ หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งประกอบพาณิชย์กิจเป็นอาชีพปกติ และให้หมายความรวมถึงผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด กรรมการ หรือผู้จัดการด้วย

หากผู้ประกอบพาณิชย์กิจในกิจการใดกิจการหนึ่งมีหลายคน กฎหมายกำหนดให้เจ้าของกิจการหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจดทะเบียนพาณิชย์และปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์

ผู้เยาว์จะเป็นผู้ประกอบพาณิชย์กิจหรือเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนได้เมื่อปรากฏว่าผู้เยาว์มีอายุไม่น้อยกว่าสิบสองปี และได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ จำแนกได้เป็น ๘ ประเภท ดังนี้

(๑) กิจการค้าที่บุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของ

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ คือ เจ้าของกิจการ ในกรณีมีการตั้งผู้จัดการดำเนินการแทน ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจให้หมายความรวมถึงผู้จัดการด้วย

(๒) ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ คือ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนนั้นทุกคน ในกรณีมีการตั้งผู้จัดการดำเนินการแทนผู้ประกอบการพาณิชย์กิจให้หมายความรวมถึงผู้จัดการด้วย

(๓) กิจการร่วมค้าหรือคณะบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ เป็นไปตาม (๒)

(๔) ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด และรวมถึงผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดและรวมถึงหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด แล้วแต่กรณี

(๕) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ คือ บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด และรวมถึงกรรมการของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี

(๖) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่เปิดสำนักงานสาขาประกอบพาณิชย์กิจในประเทศไทย และแต่งตั้งผู้จัดการดำเนินงานในสำนักงานสาขา

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ คือ นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ กรรมการหรือผู้จัดการสาขาในประเทศไทย

(๗) วิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘

ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ คือ วิสาหกิจชุมชนหรือผู้มีอำนาจทำการแทนวิสาหกิจชุมชน

(๘) นิติบุคคลประเภทอื่น หมายถึง นิติบุคคลประเภทอื่นตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้

บทที่ ๒

ประเภทการจดทะเบียนพาณิชย์

๑. การจดทะเบียนพาณิชย์มี ๓ ประเภท ได้แก่

๑.๑ จดทะเบียนพาณิชย์ (ตั้งใหม่)

ผู้ประกอบการพาณิชย์ต้องยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่เริ่มประกอบพาณิชย์

๑.๒ จดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทะเบียนพาณิชย์

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายการที่จดทะเบียนไว้ ผู้ประกอบการพาณิชย์ต้องยื่นขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงรายการที่จดทะเบียนไว้เดิม ได้แก่

- (๑) ชื่อหรือที่อยู่ของผู้ประกอบการพาณิชย์
- (๒) ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์
- (๓) ชนิดแห่งพาณิชย์
- (๔) จำนวนเงินทุนที่นำมาใช้ในการประกอบพาณิชย์
- (๕) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่
- (๖) ชื่อและที่อยู่ของผู้จัดการ
- (๗) ที่ตั้งสำนักงานสาขา โรงเก็บสินค้า หรือตัวแทนค้าต่าง
- (๘) ผู้เป็นหุ้นส่วน จำนวนเงินลงทุน และจำนวนเงินทุนของห้างหุ้นส่วน
- (๙) จำนวนเงินทุน จำนวนหุ้น และมูลค่าหุ้นของบริษัทจำกัด จำนวนและมูลค่าหุ้นที่บุคคลแต่ละสัญชาติถืออยู่
- (๑๐) รายการอื่น ๆ

๑.๓ การจดทะเบียนเลิกประกอบพาณิชย์

เมื่อผู้ประกอบการพาณิชย์เลิกประกอบพาณิชย์ต้องยื่นขอจดทะเบียน ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่เลิกประกอบพาณิชย์

๒. การยื่นคำขอจดทะเบียน

เมื่อผู้ประกอบการพาณิชย์เริ่มประกอบกิจการอันอยู่ในข่ายต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ให้ยื่นจดทะเบียนพาณิชย์โดยใช้แบบพิมพ์คำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) ซึ่งขอได้จากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือดาวน์โหลดจาก www.dbd.go.th มากรอกข้อมูลตามความเป็นจริงแล้วยื่นคำขอและเอกสารประกอบคำขอจำนวน ๑ ชุด ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ในเขตที่สำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่

การยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบพาณิชย์ก็จะไปยื่นด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปยื่นแทนก็ได้ โดยแนบหนังสือมอบอำนาจด้วย

เมื่อยื่นคำขอแล้ว ถ้านายทะเบียนพาณิชย์เห็นว่าถูกต้องก็ให้ชำระค่าธรรมเนียมรับจดทะเบียนและออกใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) ให้ไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงรายการใดๆ จากที่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ไว้แล้ว หรือต้องการเลิกประกอบพาณิชย์ก็ ให้ใช้แบบพิมพ์คำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) และให้กรอกรายการให้ครบถ้วนถูกต้องแล้วยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

บทที่ ๓

สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ และนายทะเบียนพาณิชย์

๑. สำนักงานทะเบียนพาณิชย์

สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ มีดังต่อไปนี้

(๑) สำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ตั้งอยู่ ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีหน้าที่กำกับดูแลการจดทะเบียนพาณิชย์ และรวบรวมสถิติผลการจดทะเบียนพาณิชย์ทั่วประเทศ

(๒) สำนักงานทะเบียนพาณิชย์กรุงเทพมหานคร

(๒.๑) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ ณ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

(๒.๒) สำนักงานเขต สังกัดกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่สำนักงานเขตนั้น ๆ

(๓) สำนักงานทะเบียนพาณิชย์นอกเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เมืองพัทยา เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดนั้น หรือเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี

๒. พนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์

ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒ และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒ ได้ออกประกาศตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ไว้ดังนี้

(๑) ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบธุรกิจ และข้าราชการพลเรือนสามัญ ประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่า ๕ ปีและระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักทะเบียนธุรกิจ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ สำนักกฎหมายและคดี และสำนักตรวจสอบธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙ ทั่วราชอาณาจักร

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่า ๕ ปีและระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ในเขตท้องที่จังหวัดนั้น

(๓) กรณีไม่มีข้าราชการพลเรือนสามัญตาม (๒) หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญตามลำดับต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ คือ

(๓.๑) พาณิชย์จังหวัด หรือ

(๓.๒) ผู้รักษาราชการแทนพาณิชย์จังหวัดสำหรับกรณีที่พาณิชย์จังหวัดไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือ

(๓.๓) ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเรียงตามลำดับอาวุโสสำหรับกรณีที่ไม่มีผู้รักษาราชการแทนพาณิชย์จังหวัดหรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(๔) ข้าราชการกรุงเทพมหานครตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย พนักงานเมืองพัทยาตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งนายกเมืองพัทยามอบหมาย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ภายในเขตอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา แล้วแต่กรณี

(๕) ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า ผู้อำนวยการสำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟป่า และผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

(๖) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟป่า และกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญากรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

(๗) ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์นั้น

(๘) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์นั้น

(๙) พนักงานเทศบาลตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ซึ่งนายกเทศมนตรีมอบหมายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียน เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ภายในเขตอำนาจหน้าที่ของเทศบาลนั้น

(๑๐) พนักงานส่วนตำบลตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ภายในเขตอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

บทที่ ๔

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์

๑. ความหมายของ “พนักงานเจ้าหน้าที่”

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙

๒. อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังนี้

(๑) เข้าไปทำการตรวจสอบในสำนักงานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจเพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ในระหว่างเวลาทำงาน (มาตรา ๑๗)

(๒) ให้ตรวจดูหรือคัดสำเนาและรับรองสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ เมื่อมีผู้ร้องขอและได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแล้ว (มาตรา ๑๘)

๓. ความหมายของ “นายทะเบียนพาณิชย์”

นายทะเบียนพาณิชย์ หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้มีหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๑) รับจดทะเบียนพาณิชย์และออกใบทะเบียนพาณิชย์ให้แก่ผู้ขอจดทะเบียน (มาตรา ๑๔)

(๒) ออกคำสั่งเรียกผู้ประกอบการพาณิชย์กิจมาสอบสวนข้อความอันเกี่ยวกับการจดทะเบียน (มาตรา ๑๗)

(๓) เข้าไปทำการตรวจสอบในสำนักงานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ในระหว่างเวลาทำงาน (มาตรา ๑๗)

สำหรับข้าราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจเป็นโรงงานแปรรูป แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่งงาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

บทที่ ๕

รายละเอียดคำขอและเอกสารประกอบในการจดทะเบียนพาณิชย์

ในการจดทะเบียนพาณิชย์แต่ละประเภท ผู้จดทะเบียนต้องเตรียมคำขอและเอกสารประกอบสำหรับการจดทะเบียนเรื่องนั้นๆ ให้ครบถ้วนถูกต้องตามรายละเอียดที่ปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
๑.	จดทะเบียนพาณิชย์ (ตั้งใหม่) ๑.๑ บุคคลธรรมดา	แบบ ทพ.	๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ ๒. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ ๓. กรณีผู้ประกอบพาณิชย์กิจมิได้เป็นเจ้าบ้านต้องแนบเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้ (๓.๑) หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ (๓.๒) สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าบ้าน หรือสำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม (๓.๓) แผนที่แสดงสถานที่ซึ่งใช้ประกอบพาณิชย์กิจ และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป ๔. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๕. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๖. กรณีประกอบพาณิชย์กิจการขาย หรือให้เช่า แผ่นซีดี แอปบันทึก วิดีทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดิทัศน์ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวกับการบันเทิง ให้ส่งสำเนาหนังสืออนุญาต หรือ หนังสือรับรองให้เป็นผู้จำหน่ายหรือให้เช่าสินค้าดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ของสินค้าที่ขายหรือให้เช่าหรือสำเนาใบเสร็จรับเงินตามประมวลรัษฎากร หรือหลักฐานการซื้อขายจากต่างประเทศ ๗. กรณีประกอบพาณิชย์กิจการค้าอัญมณีหรือ เครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี ต้องดำเนินการและให้ตรวจสอบและเรียกหลักฐานแสดงจำนวนเงินทุน โดยเชิญผู้ประกอบพาณิชย์กิจมาให้ข้อเท็จจริงของแหล่งที่มาของเงินทุน หรือชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมแนบหลักฐานดังกล่าวแทนก็ได้

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
	๑.๒ ห้างหุ้นส่วนสามัญ ๑.๓ คณะบุคคล ๑.๔ กิจการร่วมค้า	แบบ ทพ.	๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ๒. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ๓. หนังสือหรือสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคล ๔. หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ๕. สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าของหรือผู้ขอเลขที่บ้านหรือสำเนาสัญญาเช่า โดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม ๖. แผนที่แสดงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป ๗. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๘. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๙. กรณีประกอบพาณิชย์กิจการขาย หรือให้เช่า แผ่นซีดี แถบบันทึก วีดิทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดิทัศน์ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบันเทิง ให้ส่งสำเนาหนังสืออนุญาต หรือหนังสือรับรองให้เป็นผู้จำหน่าย หรือให้เช่าสินค้าดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ของสินค้าที่ขายหรือ ให้เช่า หรือสำเนาใบเสร็จรับเงินตามประมวลรัษฎากร หรือหลักฐานการซื้อขายจากต่างประเทศ ๑๐. กรณีประกอบพาณิชย์กิจการค้าอัญมณีหรือเครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี ต้องดำเนินการและให้ส่งเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้ (๑๐.๑) ตรวจสอบและเรียกหลักฐานแสดงจำนวนเงินทุน โดยเชิญผู้ประกอบการพาณิชย์มาให้ข้อเท็จจริงของแหล่งที่มาของเงินทุน หรือชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมแนบลำห้ฐานดังกล่าวแทนก็ได้ (๑๐.๒) หลักฐานหรือหนังสือชี้แจงการประกอบอาชีพหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือกรรมการผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แล้วแต่กรณี

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
	๑.๕ นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ	แบบ ทพ.	๑๑. กรณีกิจการร่วมค้าให้แนบหนังสือรับรองรายการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลห้างหุ้นส่วนจำกัด) บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี ๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับผิดชอบในการประกอบกิจการในประเทศ ๒. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับผิดชอบในการประกอบกิจการในประเทศ ๓. หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ๔. สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าของบ้านหรือผู้ขอเลขที่บ้าน หรือสำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม ๕. แผนที่แสดงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป ๖. สำเนาเอกสารแสดงการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีรายการเกี่ยวกับชื่อ วัตถุประสงค์ ทุน ที่ตั้งสำนักงาน รายชื่อกรรมการ และอำนาจกรรมการ ๗. หนังสือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการในประเทศ ๘. ใบอนุญาตทำงานของผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการในประเทศ (กรณีเป็นบุคคลต่างด้าว) ๙. ใบอนุญาตประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวหรือหนังสือรับรองการใช้สิทธิตามสนธิสัญญา (ถ้ามี) เอกสารตามข้อ (๖) และ ข้อ (๗) หากทำขึ้นในต่างประเทศ จะต้องมีการรับรองของโนตารีพับลิกหรือบุคคลซึ่งกฎหมายของประเทศนั้นๆ ตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจรับรองเอกสารพร้อมด้วยคำรับรองของเจ้าหน้าที่กงสุลหรือสถานทูตไทย ๑๐. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๑๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
	๑.๖ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลและห้าง หุ้นส่วนจำกัด) บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ที่ประกอบพาณิชย์กิจชนิดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องจดทะเบียนพาณิชย์	แบบ ทพ.	๑๓. กรณีประกอบพาณิชย์กิจการขาย หรือให้เช่าแผ่นซีดี แผ่นบันทึกวีดิทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดิทัศน์ ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวกับการบันเทิง ให้ส่งสำเนา หนังสืออนุญาต หรือ หนังสือรับรองให้เป็นผู้จำหน่ายหรือ ให้เช่าสินค้าดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ของสินค้าที่ขาย หรือให้เช่า หรือ สำเนาใบเสร็จรับเงินตามประมวลรัษฎากร หรือหลักฐานการซื้อขายจากต่างประเทศ ๑๔. กรณีประกอบพาณิชย์กิจการค้าอัญมณี หรือ เครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี ต้องดำเนินการและให้ ส่งเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้ (๑๔.๑) ตรวจสอบและเรียกหลักฐานแสดงจำนวน เงินทุน โดยเชิญผู้ประกอบการพาณิชย์มาให้ข้อเท็จจริงของ แหล่งที่มาของเงินทุน หรือชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมแนบ หลักฐานดังกล่าวแทนก็ได้ (๑๔.๒) หลักฐานหรือหนังสือชี้แจงการประกอบอาชีพ หุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัด ความรับผิดชอบหรือกรรมการผู้มีอำนาจของ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้วแต่กรณี ๑. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ๒. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้จดทะเบียน ๓. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้จดทะเบียน ๔. กรณีผู้ประกอบการพาณิชย์มิได้เป็นเจ้าของบ้าน ต้องแนบ เอกสารเพิ่มเติม ดังนี้ (๔.๑) หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้ง สำนักงานแห่งใหญ่ (๔.๒) สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความ ยินยอมเป็นเจ้าของบ้าน หรือสำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความ ยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม (๔.๓) แผนที่แสดงสถานที่ซึ่งใช้ประกอบพาณิชย์กิจ และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป ๕. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๖. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
	๒.๕ นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ	แบบ ทพ.	(๕.๓) แผนที่แสดงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป (๕.๔) ภาพถ่ายที่ตั้งสำนักงานที่ปรากฏเลขที่บ้าน ๖. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๗. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับผิดชอบในการประกอบกิจการในประเทศ ๒. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับผิดชอบในการประกอบกิจการในประเทศ ๓. ใบทะเบียนพาณิชย์ ๔. สำเนาหนังสือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการในประเทศ กรณีนิติบุคคลต่างประเทศขอเปลี่ยนแปลงผู้จัดการสาขาในประเทศไทย ๕. สำเนาหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวและหรือชื่อสกุล (ถ้ามี) ๖. สำเนาหลักฐานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ (ใช้ในกรณีแก้ไขเพิ่มเติมที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่) ได้แก่ (๖.๑) หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ (๖.๒) สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าของบ้านหรือผู้ขอเลขที่บ้าน หรือสำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม (๖.๓) แผนที่แสดงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป ๗. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๘. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
	๒.๖ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลและ ห้างหุ้นส่วนจำกัด) บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ที่ประกอบพาณิชย์กิจชนิดที่ กฎหมายกำหนดให้ต้อง จดทะเบียนพาณิชย์	แบบ ทพ.	๑. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ๒. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้จดทะเบียน ๓. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้จดทะเบียน ๔. ใบทะเบียนพาณิชย์ ๕. กรณีผู้ประกอบการพาณิชย์ได้เป็นเจ้าของบ้าน ต้องแนบเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้ (๕.๑) หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ (๕.๒) สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าของบ้าน หรือ สำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม (๕.๓) แผนที่แสดงสถานที่ซึ่งใช้ประกอบพาณิชย์กิจ และสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป (๖) หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) (๗) สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)
๓.	การจดทะเบียนเลิกประกอบ พาณิชย์กิจ ๓.๑ บุคคลธรรมดา	แบบ ทพ.	๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ หรือทายาทที่ยื่นคำขอแทน ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ ๓. สำเนาใบมรณบัตรของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ (กรณีถึงแก่กรรม) ๔. สำเนาหลักฐานแสดงความเป็นทายาทของผู้ลงชื่อแทนผู้ประกอบพาณิชย์กิจซึ่งถึงแก่กรรม ๕. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๖. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

ลำดับที่	ประเภทการจดทะเบียน	คำขอ	เอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน
	๓.๒ ห้างหุ้นส่วนสามัญ ๓.๓ คณะบุคคล ๓.๔ กิจการร่วมค้า	แบบ ทพ.	๑. สำเนาบัตรประจำตัวของหุ้นส่วนผู้จัดการ ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ ๓. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๔. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)
	๓.๕ นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ	แบบ ทพ.	๑. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับผิดชอบดำเนินการในประเทศ ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ ๓. หนังสือรับฝากบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ๔. สำเนาเอกสารการส่งเลิกประกอบกิจการในประเทศ ๕. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๖. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)
	๓.๖ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนจำกัด) บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด		๑. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเลิกของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ๒. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้จดทะเบียน ๓. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้จดทะเบียน ๔. ใบทะเบียนพาณิชย์ ๕. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) ๖. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

บทที่ ๖

หน้าที่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจและบทกำหนดโทษ

๑. หน้าที่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ

หน้าที่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องขอจดทะเบียนตั้งต่อนายทะเบียนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เริ่มประกอบกิจการ (มาตรา ๑๑)

(๒) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียน หรือเลิกกิจการ ให้ยื่นขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงหรือเลิกกิจการต่อนายทะเบียนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเลิกกิจการ (มาตรา ๑๓)

(๓) ต้องยื่นคำร้องขอรับใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์ภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ใบทะเบียนพาณิชย์สูญหายหรือชำรุด (มาตรา ๑๔)

(๔) ต้องแสดงใบทะเบียนพาณิชย์ หรือใบแทนไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สำนักงานของตน (มาตรา ๑๕)

(๕) เมื่อจดทะเบียนแล้ว ต้องจัดให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ ซึ่งตรงกับชื่อที่จดทะเบียนและแสดงไว้โดยเปิดเผยที่หน้าสำนักงานแห่งใหญ่ และสำนักงานสาขา ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้จดทะเบียน

ป้ายชื่อให้เขียนเป็นอักษรภาษาไทยอ่านได้ง่ายและชัดเจน และจะมีอักษรต่างประเทศด้วยก็ได้ กรณีเป็นสำนักงานสาขามีคำว่า "สาขา" ด้วยทุกแห่ง (มาตรา ๑๕)

(๖) ต้องอำนวยความสะดวกตามสมควรแก่นายทะเบียนพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่เข้าไปทำการตรวจสอบในสำนักงานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ (มาตรา ๑๗)

๒. บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ดังนี้

(๑) ไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ หรือแสดงรายการเท็จ หรือไม่มาให้นายทะเบียนพาณิชย์สอบสวน ไม่ยอมให้อัยการ หรือไม่ยอมให้นายทะเบียนพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เข้าไปตรวจสอบสถานที่ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

กรณีไม่จดทะเบียนอันเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งร้อยบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ (มาตรา ๑๙)

(๒) ไม่ขอใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์ ไม่แสดงใบทะเบียนพาณิชย์ไว้ ณ สำนักงานในที่เปิดเผยซึ่งอาจเห็นได้ง่าย ไม่จัดให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์ไว้ที่หน้าสำนักงานแห่งใหญ่ และสำนักงานสาขา ภายในระยะเวลาที่กำหนด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และในกรณีอื่นเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินยี่สิบบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะถอนใบทะเบียนพาณิชย์ในกรณีที่ผู้ประกอบการพาณิชย์ซึ่งกระทำการฉ้อโกงประชาชน ปณสินค้าโดยเจตนาทุจริต ปลอมสินค้า หรือกระทำการทุจริตอื่นใดอย่างร้ายแรงในการประกอบกิจการ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

ห้ามมิให้ผู้ถูกสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์ประกอบกิจการต่อไป เว้นแต่รัฐมนตรีจะสั่งให้รับจดทะเบียนพาณิชย์ใหม่ (มาตรา ๑๖)

(๔) ผู้ประกอบการพาณิชย์ผู้ใดที่ถูกถอนใบทะเบียนพาณิชย์แล้ว ฝ่าฝืนยังประกอบกิจการต่อไป มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

บทที่ ๗

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ มิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติว่ากรณีที่มีโทษปรับสถานเดียวให้อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือผู้ที่ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ดังนั้น การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นโทษปรับ จำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ จึงต้องรวบรวมเอกสารหลักฐานส่งให้กับพนักงานสอบสวน ณ ท้องที่ที่เกิดเหตุ หรือพนักงานสอบสวน ณ ท้องที่อันเป็นที่ตั้งของสำนักงานผู้ประกอบพาณิชย์กิจ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

โดยตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๓ (๔) ได้แต่งตั้งให้ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย พนักงานเมืองพัทยาตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ซึ่งนายกเมืองพัทยามอบหมาย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ และตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๔ (๑) ได้แต่งตั้งให้พนักงานเทศบาลตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ซึ่งนายกเทศมนตรีเทศบาลมอบหมาย และ (๒) ได้แต่งตั้งให้พนักงานส่วนตำบลตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าว ถือว่าเป็นผู้เสียหายสามารถแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษได้

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙

๑. ตรวจสอบข้อเท็จจริงการกระทำความผิดกรณีการร้องเรียน หรือการตรวจพบโดยนายทะเบียนพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ หรือไม่

๒. ในกรณีตรวจพบว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ รวบรวมเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการดำเนินคดี พร้อมทั้งสรุปข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓. จัดทำหนังสือส่งเรื่องไปยังกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ในสังกัดกรุงเทพมหานคร กรณีที่ตั้งสำนักงานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ หรือตรวจพบการกระทำความผิดในเขตกรุงเทพมหานคร

กรณีที่มีที่ตั้งสำนักงานผู้ประกอบพาณิชย์กิจตั้งอยู่ต่างจังหวัด ให้จัดทำหนังสือส่งเรื่องไปยังสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ในสังกัดเมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือตรวจพบการกระทำความผิดในเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ

๔. สำนักกฎหมาย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ในสังกัดกรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด หรือเมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี

๕. ร้องทุกข์ด้วยวาจา

๖. ติดตามผลการดำเนินคดี

อายุความในการดำเนินคดี

สำหรับบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ จะบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙ ถึง ๒๑ โดยมาตรา ๑๙ และ ๒๐ จะเป็นโทษปรับสถานเดียว และมาตรา ๒๑ จะเป็นโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งปรับทั้งจำ ซึ่งอัตราโทษดังกล่าวเป็นโทษทางอาญา ดังนั้น การนับอายุความในการดำเนินคดี ย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ กล่าวคือ

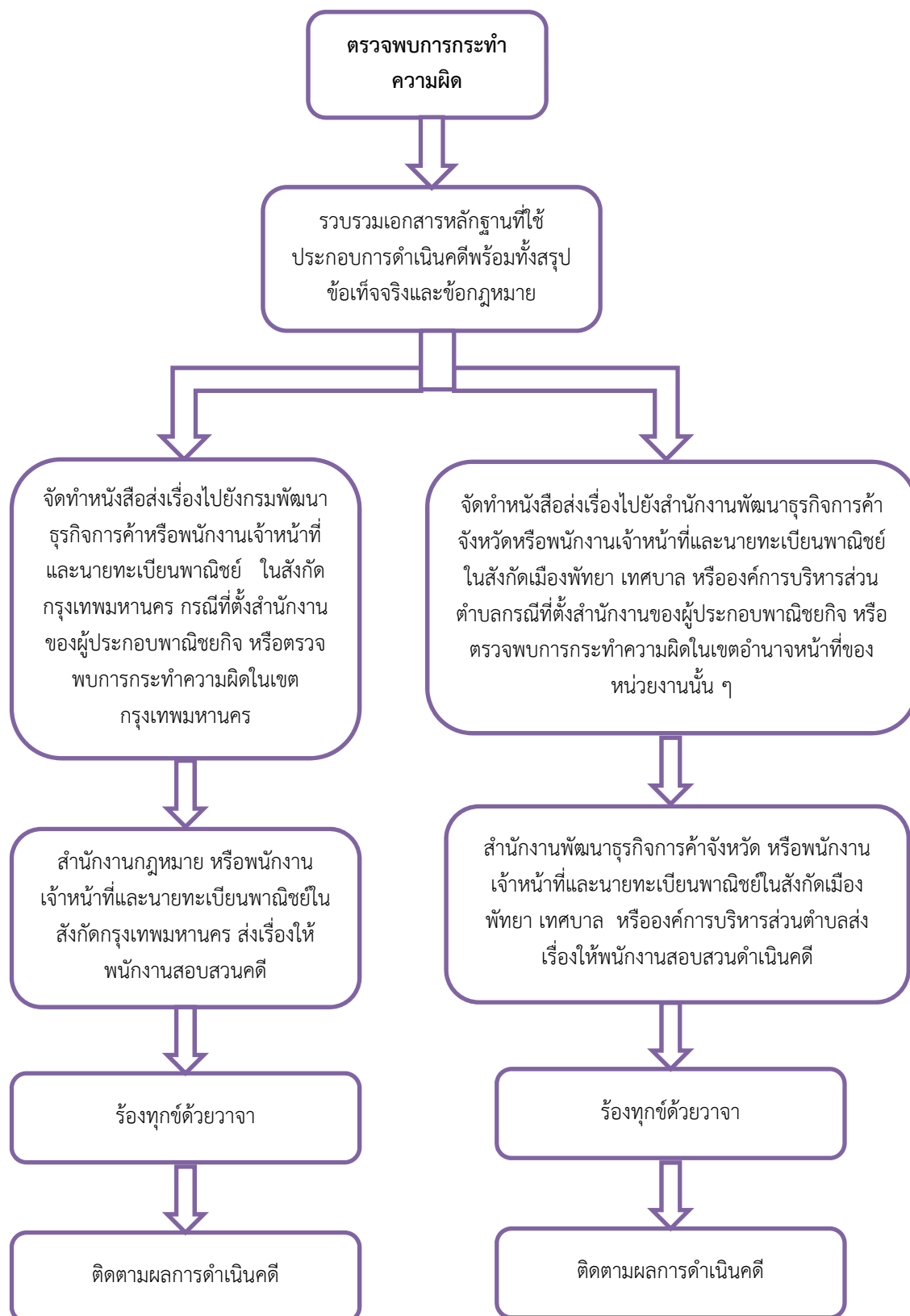
(๑) กรณีโทษปรับสถานเดียว ตามมาตรา ๑๙ และ ๒๐ มีอายุความในการดำเนินคดีหนึ่งปี

นับแต่วันกระทำความผิด

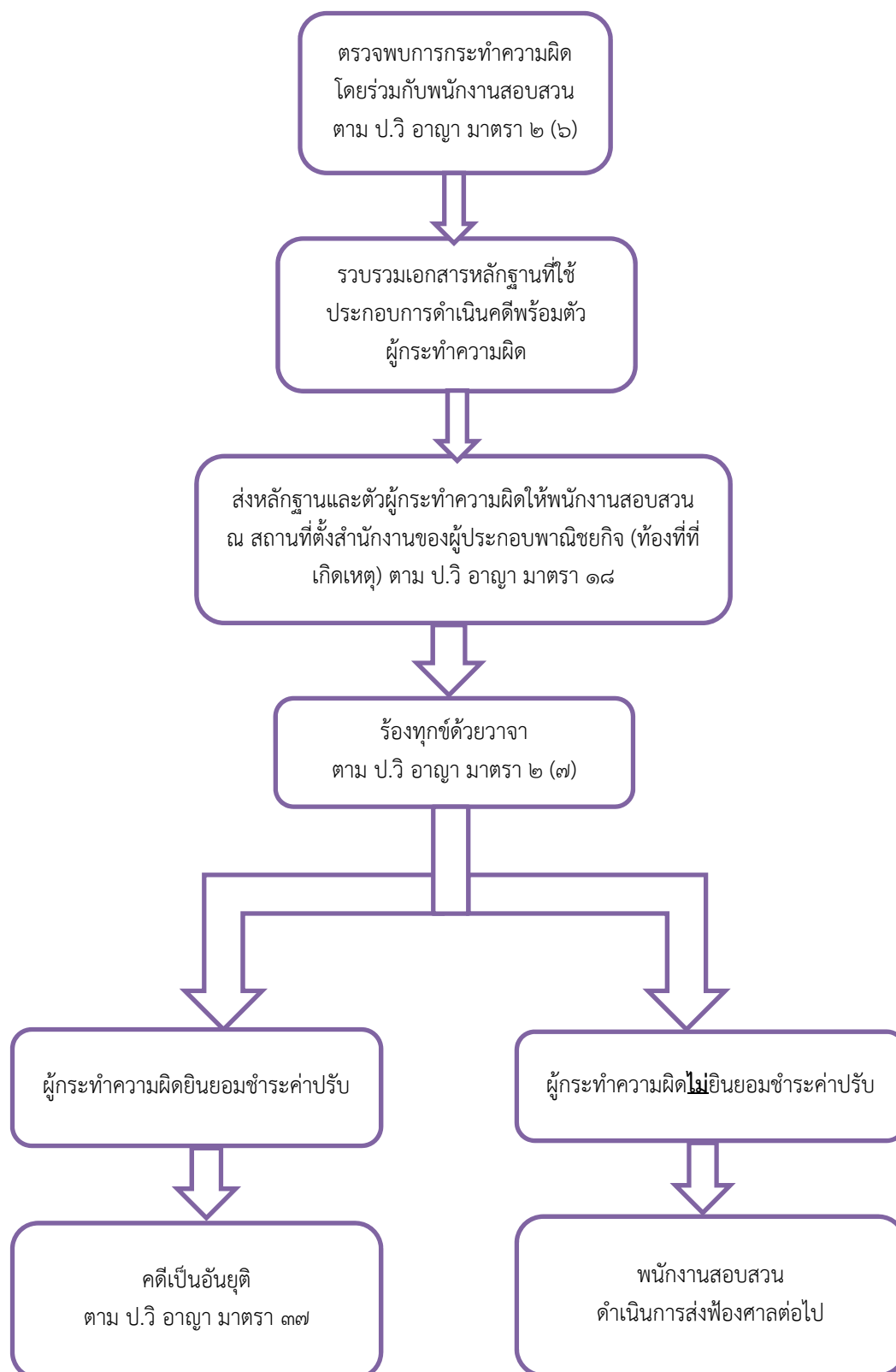
(๒) กรณีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ ตามมาตรา ๒๑ มีอายุความในการดำเนินคดีห้าปี นับแต่วันกระทำความผิด

สำหรับการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ สามารถแยกการกระทำความผิดตามมาตราความผิด ฐานความผิด และบทกำหนดโทษ ซึ่งปรากฏในตารางเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการดำเนินคดี ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙

ขั้นตอนในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๕๙
(กรณีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช)

ขั้นตอนในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๕๙
(กรณีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช)
กรณีตรวจพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า ตาม ป.อาญา มาตรา ๘๐

เอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการดำเนินคดี ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙

ลำดับ	มาตรา ความผิด	ฐานความผิด	บทกำหนดโทษ		เอกสารหลักฐานประกอบการดำเนินคดี (ให้พิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณี)
			มาตรา	อัตราโทษ	
๑	๑๑ หรือ ๑๓	ผู้ประกอบพาณิชย์กึ่งผู้ใด (๑) ไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ - มาตรา ๑๑ ผู้ประกอบพาณิชย์กึ่งผู้ใดไม่ยื่นคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เริ่มประกอบธุรกิจ - มาตรา ๑๓ ผู้ประกอบพาณิชย์กึ่งผู้ใดไม่ยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการ หรือไม่จดทะเบียนเลิกประกอบพาณิชย์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเลิกพาณิชย์กึ่ง - มาตรา ๖ ให้ถือกิจการดังต่อไปนี้เป็นพาณิชย์กึ่ง ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัตินี้ ๑. การซื้อ การขาย การขายทอดตลาด การแลกเปลี่ยน ๒. การให้เช่า การให้เช่าซื้อ ๓. การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนค้าต่าง ๔. การขนส่ง ๕. การหักถดถอม การอุตสาหกรรม ๖. การรับจ้างทำของ ๗. การให้กู้ยืม การรับจำนำ การรับจำนอง ๘. การคลังสินค้า	๑๙	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และในกรณีตาม (๑) อันเป็น ความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งร้อยบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้	๑. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) (ถ้ามี) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) (ถ้ามี) ๓. เอกสารหลักฐานที่แสดงได้ว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการประกอบพาณิชย์กึ่ง โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียน ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙ เช่น ภาพถ่ายสถานที่ประกอบพาณิชย์กึ่ง เอกสารแสดงการประกอบพาณิชย์กึ่งหรือโฆษณาการประกอบพาณิชย์กึ่งในรูปแบบแผ่นกระดาษหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ๔. หลักฐานการตรวจสอบข้อมูลในระบบข้อมูลของหน่วยงาน ที่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบว่าบุคคลหรือนิติบุคคลได้ประกอบพาณิชย์กึ่ง โดยไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย ๕. บันทึกถ้อยคำการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ถ้ามี) ๖. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) ๗. สำเนาหนังสือร้องเรียน (ถ้ามี)

ลำดับ	มาตรา ความผิด	ฐานความผิด	บทกำหนดโทษ		เอกสารหลักฐานประกอบการดำเนินคดี (ให้พิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณี)
			มาตรา	อัตราโทษ	
		๙. การรับแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อ หรือขายตัวเงิน การธนาคาร การเครดิตฟองซิเอร์ การโพงก๊วน ๑๐. การรับประกันภัย ๑๑. กิจการอื่นซึ่งกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา			
๒	๑๒	ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด (๒) แสดงรายการเท็จ - มาตรา ๑๒ การจดทะเบียนพาณิชย์นั้น ให้มีรายการ ดังต่อไปนี้ ๑. ชื่อ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ และตำบลที่อยู่ของผู้ประกอบ พาณิชยกิจ ๒. ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชยกิจ ๓. ชนิดแห่งพาณิชยกิจ ๔. จำนวนเงินทุนซึ่งนำมาใช้ในการประกอบพาณิชยกิจเป็น ประจำ ๕. ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ สาขา โรงเก็บสินค้า และตัวแทน ค้าต่าง ๖. ชื่อ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ตำบลที่อยู่ และจำนวนทุนลง ทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนและจำนวนเงินทุนของ ห้างหุ้นส่วน	๑๙	ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินสองพันบาท	๑. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) ๓. เอกสารหลักฐานที่แสดงได้ว่าการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการแสดงรายการอันเป็นเท็จใน การจดทะเบียนพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติ ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ เช่น สำเนาเอกสาร หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ารายการในการจดทะเบียน พาณิชย เป็นรายการเท็จซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เป็นต้น ๔. บันทึกถ้อยคำการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ถ้ามี) ๕. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) ๖. สำเนาหนังสือร้องเรียน (ถ้ามี)

ลำดับ	มาตรา ความผิด	ฐานความผิด	บทกำหนดโทษ		เอกสารหลักฐานประกอบการดำเนินคดี (ให้พิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณี)
			มาตรา	อัตราโทษ	
		๗. จำนวนเงินทุน จำนวนหุ้น และมูลค่าหุ้นของบริษัทจำกัด จำนวนและมูลค่าหุ้นที่บุคคลแต่ละสัญชาติถืออยู่ ๘. วันที่เริ่มต้นประกอบพาณิชย์กิจในประเทศไทย ๙. วันของจดทะเบียนพาณิชย์ ๑๐. ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ ชื่อสัญชาติและตำบล ที่อยู่ของผู้โอนพาณิชย์กิจให้ วันที่ และเหตุที่ได้รับโอน			
๓	๑๗	ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด (๓) ไม่มาให้นายทะเบียนพาณิชย์สอบสวน ไม่ยอมให้ ถ้อยคำ หรือไม่ยอมให้นายทะเบียนพาณิชย์หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๗ ให้นายทะเบียนพาณิชย์มีอำนาจออกคำสั่ง เรียกผู้ประกอบพาณิชย์กิจมาสอบสวนข้อความอันเกี่ยวกับ การจดทะเบียน และในระหว่างเวลาทำงานให้นายทะเบียน พณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปทำการ ตรวจสอบในสำนักงานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ เพื่อให้ การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบพาณิชย์กิจต้อง อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนพาณิชย์และพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามสมควร	๑๙	ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินสองพันบาท	๑. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) ๓. สำเนาหนังสือของนายทะเบียนพาณิชย์ที่ออก คำสั่งเรียกผู้ประกอบพาณิชย์กิจมาสอบสวน ข้อความอันเกี่ยวกับการจดทะเบียน พร้อมไปรษณีย์ ตอบรับ (เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าได้รับหนังสือหรือ คำสั่งแล้ว ไม่พบภายในกำหนดระยะเวลา) ๔. สำเนาภาพถ่ายหรือหลักฐานอื่นใด (ถ้ามี) ๕. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) ๖. สำเนาหนังสือร้องเรียน (ถ้ามี)
๔	๑๔ วรรคสอง	ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด ละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง	๒๐	ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินสองร้อยบาท	๑. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓)

ลำดับ	มาตรา ความผิด	ฐานความผิด	บทกำหนดโทษ		เอกสารหลักฐานประกอบการดำเนินคดี (ให้พิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณี)
			มาตรา	อัตราโทษ	
		- มาตรา ๑๔ วรรคสอง ถ้าใบทะเบียนพาณิชย์สูญหาย ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กียื่นคำขอรับใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สูญหาย		และในกรณีอันเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินยี่สิบบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้	๓. สำเนาบันทึกประจำวัน (ถ้ามี) ๔. บันทึกถ้อยคำการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ถ้ามี) ๕. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี)
๕	๑๔ วรรคสาม	ผู้ประกอบพาณิชย์กียผู้ใด ละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคสาม - มาตรา ๑๔ วรรคสาม ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กียแสดงใบทะเบียนพาณิชย์ หรือใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์ไว้ ณ สำนักงานในที่เปิดเผยซึ่งอาจเห็นได้ง่าย	๒๐	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และในกรณีอันเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินยี่สิบบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้	๑. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) ๓. สำเนาภาพถ่ายหรือหลักฐานอื่นใด (ถ้ามี) ๔. บันทึกถ้อยคำการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ถ้ามี) ๕. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) ๖. สำเนาหนังสือร้องเรียน (ถ้ามี)
๖	๑๕	ผู้ประกอบพาณิชย์กียผู้ใด ละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ - มาตรา ๑๕ เมื่อใดจดทะเบียนพาณิชย์แล้ว ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กียจัดให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กียไว้ที่หน้าสำนักงานแห่งใหญ่ และสำนักงานสาขา โดยเปิดเผยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้จดทะเบียน ป้ายชื่อนี้ให้เขียนเป็นอักษรไทย อ่านได้ง่ายและชัดเจน	๒๐	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และในกรณีอันเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินยี่สิบบาท จนกว่า	๑. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ ทพ.) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) ๓. สำเนาภาพถ่ายหรือหลักฐานอื่นใด (ถ้ามี) ๔. บันทึกถ้อยคำการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ถ้ามี) ๕. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) ๖. สำเนาหนังสือร้องเรียน (ถ้ามี)

ลำดับ	มาตรา ความผิด	ฐานความผิด	บทกำหนดโทษ		เอกสารหลักฐานประกอบการดำเนินคดี (ให้พิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณี)
			มาตรา	อัตราโทษ	
		และจะมีอักษรต่างประเทศด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกระทำบนแผ่นไม้ แผ่นโลหะ แผ่นกระจก กำแพงหรือผนัง ชื่อในป้ายก็ดี ในเอกสารใด ๆ ก็ดี ต้องใช้ให้ตรงกับชื่อที่จดทะเบียนไว้ และถ้าเป็นสำนักงานสาขา ต้องมีคำว่า “สาขา” ไว้ด้วย		จะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้	
๗	๑๖ วรรคสาม	ผู้ประกอบการพาณิชย์กึ่งผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ วรรคสาม - มาตรา ๑๖ วรรคสาม ห้ามมิให้ผู้ถูกสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์ประกอบพาณิชย์กึ่งต่อไป เว้นแต่รัฐมนตรีจะสั่งให้รับจดทะเบียนพาณิชย์ใหม่	๒๑	ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ	๑. แบบคำขอลงทะเบียน (แบบ ทพ.) ๒. ใบทะเบียนพาณิชย์ (แบบ พค.๐๔๐๓) ๓. คำสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์ผู้ประกอบการพาณิชย์กึ่ง ๔. เอกสารหลักฐานที่แสดงได้ว่าการประกอบพาณิชย์กึ่ง เช่น ภาพถ่ายสถานที่ประกอบการพาณิชย์กึ่ง เอกสารแสดงการประกอบพาณิชย์กึ่ง หรือโฆษณาการประกอบพาณิชย์กึ่งในรูปแบบแผ่นกระดาษ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ๕. บันทึกถ้อยคำการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ถ้ามี) ๖. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้กระทำความผิด (ถ้ามี) ๗. สำเนาหนังสือร้องเรียน (ถ้ามี)

บทที่ ๘

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

๑. ความหมายของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หมายความว่า ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๔)

๒. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี (มาตรา ๘) แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ (มาตรา ๘ วรรค ๑) ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจกรรมร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร

กลุ่มที่ ๒ (มาตรา ๘ วรรค ๒) ได้แก่ สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำ เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีกลุ่มที่ ๑ ประกอบธุรกิจเป็นประจำในสถานที่หลายแห่งแยกจากกัน ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจในสถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำนั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีด้วย

กลุ่มที่ ๓ (มาตรา ๘ วรรค ๔) ได้แก่ บุคคลธรรมดา หรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ได้แก่

(๑) บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้มีไว้เพื่อจำหน่าย ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือผู้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าประเภทแถบเสียงเพลง แถบวีดีทัศน์ และแผ่นซีดี

(๒) บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจ โรงงาน แปรสภาพ แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

๓.หน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

๑. จัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน (มาตรา ๘ วรรค ๑, วรรค ๖)
๒. จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนด (มาตรา ๑๙ วรรค ๑) เว้นแต่ผู้
มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้ (มาตรา ๑๙ วรรค ๒)
๓. ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตาม
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๑๙ วรรค ๑ ตอนท้าย)
๔. ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน (มาตรา ๑๒)
๕. จัดทำงบการเงินตามแบบที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนด รวมทั้งได้รับการตรวจสอบ
และแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สำหรับผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็น บริษัทจำกัด บริษัท
มหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจใน
ประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร และห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีรายการใดรายการหนึ่ง
หรือทุกรายการดังต่อไปนี้เกินกำหนด คือ หุนจดทะเบียนเกินห้าล้านบาท หรือสินทรัพย์รวมเกินสามสิบล้านบาท หรือรายได้รวมเกินสามสิบล้านบาท (มาตรา ๑๑ วรรค ๑ วรรค ๓ และวรรค ๔)
- สำหรับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีรายการดังต่อไปนี้ทุกรายการไม่เกินกำหนดได้รับ
ยกเว้นไม่ต้องจัดให้มีการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต คือ หุน
จดทะเบียนไม่เกินห้าล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกินสามสิบล้านบาท และรายได้รวมไม่เกินสามสิบล้านบาท
(มาตรา ๑๑ วรรค ๔)
๖. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจใน
ประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร และห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ต้องยื่นงบการเงินต่อกรม
พัฒนาธุรกิจการค้าภายในห้าเดือนนับแต่วันปิดบัญชี (มาตรา ๑๑ วรรค ๑)
- สำหรับผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็น บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตาม
กฎหมายไทยต้องยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันซึ่งการเงินนั้นได้รับ
อนุมัติในที่ประชุมใหญ่ (มาตรา ๑๑ วรรค ๑)
- สำหรับบุคคลธรรมดา หรือห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในประเทศ
ไทยไม่ต้องจัดทำการเงินและยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
๗. ต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือ
สถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานประจำ เว้นแต่ได้รับ
อนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี
ไว้ ณ สถานที่อื่น (มาตรา ๑๓)
- ต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิด
บัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามมาตรา ๑๗ แห่ง
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๑๔)

๘. เมื่อบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องแจ้งต่อ
สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือ
เสียหายนั้น (มาตรา ๑๕)

๙. เมื่อเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใดๆ โดยมิได้มีการชำระบัญชี ให้ส่งมอบบัญชีและเอกสาร
ที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิก
ประกอบธุรกิจ (มาตรา ๑๗)

๔. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้าง ต้องจัดทำบัญชีสินค้า (กรณีผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา)

ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้างเป็นผู้มี
หน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้บุคคลธรรมดา หรือห้าง
หุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจ โรงงานแปรรูป แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง
การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง เป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชี

นอกจากนี้ตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ
หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา
หรือห้างหุ้นส่วน ที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งประกาศมีผลบังคับตั้งแต่วันที่
๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้าง มีหน้าที่
จัดทำบัญชีสินค้า นับแต่วันที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีนั้นได้เริ่มต้นประกอบกิจการ สำหรับกรณีที่ผู้มีหน้าที่
จัดทำบัญชีได้ประกอบกิจการอยู่ก่อนวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้มีหน้าที่เริ่มทำบัญชีตามประกาศฉบับนี้
ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป โดยวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามข้อ ๓ ให้
ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดในหมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ ของประกาศกรมทะเบียน
การค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการ
ในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔

๕. หน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี (กรณีผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา)

๑. จัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน (มาตรา ๘ วรรค ๑, วรรค ๒)
๒. จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนด (มาตรา ๑๙ วรรค ๑) เว้นแต่ผู้
มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้ (มาตรา ๑๙ วรรค ๒)
๓. ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตาม
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๑๙ วรรค ๑ ตอนท้าย)

๔. ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน (มาตรา ๑๒)

๕. ต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานประจำ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่น (มาตรา ๑๓)

ต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๑๔)

๖. เมื่อบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องแจ้งต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น (มาตรา ๑๕)

๗. เมื่อเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใดๆ โดยมิได้มีการชำระบัญชี ให้ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ (มาตรา ๑๖)

บทที่ ๙

การจัดทำบัญชี

๑. วันเริ่มทำบัญชี (มาตรา ๙)

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	วันเริ่มทำบัญชี
ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย	นับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย
นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ ที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย	นับแต่วันที่เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย
กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร	นับแต่วันที่เริ่มต้นประกอบกิจการ
สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำ	นับแต่วันที่เริ่มต้นประกอบกิจการ
บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบ ธุรกิจในประเทศไทย	นับแต่วันที่เริ่มต้นประกอบกิจการ

๒. ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ

๑. ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย
นิติบุคคล ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวล
รัษฎากร ต้องจัดทำบัญชี ดังนี้

- (๑) บัญชีรายวัน
 - (ก) บัญชีเงินสด
 - (ข) บัญชีธนาคาร แยกเป็นแต่ละเลขที่บัญชีธนาคาร
 - (ค) บัญชีรายวันซื้อ
 - (ง) บัญชีรายวันขาย
 - (จ) บัญชีรายวันทั่วไป
- (๒) บัญชีแยกประเภท
 - (ก) บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน
 - (ข) บัญชีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย
 - (ค) บัญชีแยกประเภทลูกหนี้
 - (ง) บัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้

(๓) บัญชีสินค้า

(๔) บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภทอื่น และบัญชีแยกประเภทย่อยตามความจำเป็นแก่การทำบัญชีของธุรกิจ

๒. บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยต้องจัดทำบัญชีสินค้าเท่านั้น

๓. ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีทุกประเภทต้องปฏิบัติตามประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๔ ดังนี้

๓.๑ ปกด้านหน้าของสมุดบัญชี หรือแผ่นหน้าของบัญชีกรณีที่บัญชีเป็นแผ่น ต้องมี

(๑) ชื่อของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ใช่นิติบุคคลจะใช้ชื่อทางการค้าก็ได้

(๒) ชนิดของบัญชี

(๓) ลำดับเล่มบัญชีแต่ละชนิดให้ใช้ตัวเลขไทยหรืออารบิก ถ้าบัญชีแต่ละชนิดมีมากกว่าหนึ่งเล่มต้องเรียงลำดับเล่มต่อเนื่องกัน

๓.๒ บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภท และบัญชีสินค้า ต้องมี

(๑) ชื่อบัญชี วัน เดือน ปี เลขที่ของเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงรายการบัญชี และจำนวนเงิน

(๒) หน้าบัญชีต้องมีตัวเลขไทยหรืออารบิกเรียงลำดับทุกหน้า

(๓) รายการในบัญชีที่เป็นจำนวนเงินต้องเป็นหน่วยเงินตราไทย เว้นแต่ในกรณีที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้แสดงเป็นหน่วยเงินตราสกุลอื่นได้ จะเลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีก็ได้

๓.๓ บัญชีดังต่อไปนี้ นอกจากต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓.๒ แล้ว ต้องมีรายการต่อไปนี้ด้วย

(๑) บัญชีเงินสด หรือบัญชีธนาคาร ให้มีรายละเอียดการได้มาหรือจ่ายไปซึ่งเงินสด เงินในธนาคาร แต่ถ้ามีรายละเอียดดังกล่าวในเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือบัญชีรายวันชนิดหนึ่งชนิดใดแล้วจะลงรายการรับหรือจ่ายเงินประเภทเดียวกันเป็นยอดรวมก็ได้

(๒) บัญชีรายวันซื้อหรือบัญชีรายวันขาย ให้มีรายละเอียด ชนิด ประเภท จำนวน และราคาของสินค้าหรือบริการที่ซื้อขาย แต่ถ้ามีรายละเอียดดังกล่าวในเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือทะเบียนใดแล้วจะลงรายการซื้อหรือขายสินค้าหรือบริการนั้นเป็นยอดรวมก็ได้

(๓) บัญชีรายวันทั่วไป ให้มีคำอธิบายรายการบัญชี

(๔) บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน ให้มีรายละเอียดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสินทรัพย์ หนี้สินและทุน โดยให้อ้างชนิดของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(๕) บัญชีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย ให้มีรายละเอียดที่มาแห่งรายได้หรือค่าใช้จ่าย โดยให้อ้างชนิดของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(๖) บัญชีแยกประเภทลูกหนี้หรือบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้ ให้มีชื่อลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ การแสดงรายการบัญชีให้มีรายละเอียดการก่อหนี้หรือระงับหนี้ การลงรายการดังกล่าวให้อ้างชนิดของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(๗) บัญชีสินค้า ให้มีชื่อ ชนิด จำนวน หน่วยนับ รายละเอียดการได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งสินค้าและจำนวนสินค้านั้น

๔. ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี

๔.๑ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องลงรายการในบัญชีให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ดังนี้

(๑) บัญชีรายวัน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ยาการนั้นเกิดขึ้น

(๒) บัญชีแยกประเภท ต้องผ่านรายการจากบัญชีรายวันภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่ยาการนั้นเกิดขึ้น

(๓) บัญชีสินค้า ภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่ยาการนั้นเกิดขึ้น

ในกรณีที่เป็นบัญชีตาม (๒) และ (๓) ซึ่งต้องมีการลงรายการยอดคงเหลือต้องลงรายการยอดคงเหลือให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันปิดบัญชี

๔.๒ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา หรือห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียน ต้องลงรายการในบัญชีสินค้าภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่ยาการนั้นเกิดขึ้น กรณีบัญชีสินค้า ถ้ามีการลงรายการยอดคงเหลือต้องลงรายการยอดคงเหลือให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันปิดบัญชี

๕. การปิดบัญชี

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	การปิดบัญชี (มาตรา ๑๐)
๑. ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร	๑. ปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชี ๒. ปิดบัญชีในรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่เมื่อได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนได้
๒. บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย	
๓. สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำ	ปิดบัญชีพร้อมกับสำนักงานใหญ่

บทที่ ๑๐

เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

๑. เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ได้แก่ บันทึกรายการ หนังสือ หรือเอกสารใดๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการลงรายการในบัญชี ซึ่งแยกได้เป็น ๓ ประเภท

(๑) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลภายนอก

(๒) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก

(๓) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อใช้ในการกิจการของตนเอง

๒. เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามข้อ ๑ ทุกประเภทต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อของผู้จัดทำเอกสารซึ่งอาจใช้ชื่อที่ใช้ในการประกอบธุรกิจของผู้จัดทำเอกสารก็ได้

(๒) ชื่อของเอกสาร

(๓) เลขที่ของเอกสาร และเล่มที่ (ถ้ามี)

(๔) วัน เดือน ปี ที่ออกเอกสาร

(๕) จำนวนเงินรวม

๓. ถ้าเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอกตามข้อ ๑ (๒) ต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓ (๑) หรือข้อ ๓ (๒) ด้วย แล้วแต่กรณี คือ

(๑) ในกรณีที่เป็นเอกสารเพื่อเป็นหลักฐานในการรับเงิน รับฝากเงิน รับชำระเงินหรือตัวเงิน ต้องมีรายการต่อไปนี้

(ก) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกิจการที่จัดทำเอกสาร

(ข) สถานที่ตั้งของกิจการที่จัดทำเอกสาร

(ค) รายละเอียดเกี่ยวกับการรับเงินหรือตัวเงิน

(ง) ชื่อ ชนิด จำนวน หน่วยนับ ราคาต่อหน่วย และราคารวมของสินค้าหรือบริการแต่ละรายการ เว้นแต่ได้ระบุรายละเอียดดังกล่าวไว้ในเอกสารตาม (๒) (ค) แล้ว

(จ) ลายมือชื่อของผู้รับเงินหรือตัวเงิน เว้นแต่เป็นเอกสารที่จัดทำและส่งมอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมืออื่นใดที่ได้ผลในทำนองเดียวกัน

(๒) ในกรณีที่เป็นเอกสารเพื่อเป็นหลักฐานในการจำหน่าย จ่าย โอน ส่งมอบสินค้าหรือบริการโดยยังมิได้มีการชำระเงินหรือตัวเงิน ต้องมีรายการต่อไปนี้

(ก) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกิจการที่จัดทำเอกสาร

(ข) สถานที่ตั้งของกิจการที่จัดทำเอกสาร

(ค) ชื่อ ชนิด จำนวน หน่วยนับ ราคาต่อหน่วย และราคารวมของสินค้าหรือบริการแต่
ละรายการ

(ง) ชื่อหรือชื่อที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ และที่อยู่ของผู้ซื้อหรือผู้รับสินค้าหรือ
ผู้รับบริการ

(จ) ลายมือชื่อผู้จัดทำเอกสาร

(ฉ) ลายมือชื่อผู้รับสินค้าหรือผู้รับบริการ

๔. ถ้าเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อ
ใช้ในการกิจการของตนเองตามข้อ ๑ (๓) ต้องมีรายการต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) คำอธิบายรายการ

(๒) วิธีการและการคำนวณต่างๆ (ถ้ามี)

(๓) ลายมือชื่อของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อนุมัติรายการ

๕. เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่
บุคคลภายนอก ต้องมีสำเนาเก็บไว้อย่างน้อย ๑ ฉบับ

๖. การลงรายการในบัญชีรายวันและบัญชีสินค้า ต้อง

(๑) มีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีทุกรายการและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการ
ลงบัญชีนั้นต้องสามารถแสดงความถูกต้องครบถ้วนของรายการบัญชีตามความเป็นจริง และเป็นที่ยอมรับ
ได้

(๒) ใช้เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามข้อ ๑. ที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลภายนอกหรือ
จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอกแล้วแต่กรณีก่อน เว้นแต่ไม่มีเอกสาร
ดังกล่าวจึงให้ใช้เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเพื่อใช้ในการกิจการของตนเอง

บทที่ ๑๑

งบการเงิน

งบการเงิน หมายความว่า รายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ ไม่ว่าจะรายงานโดยงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบประกอบ หรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือคำอธิบายอื่นซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน (มาตรา ๔)

การจัดทำงบการเงิน

๑. งบการเงินที่ต้องจัดทำ ดังนี้

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้เจ้าของ	งบกระแสเงินสด	งบการเงินรวม	หมายเหตุประกอบงบการเงิน	งบการเงินเปรียบเทียบ
ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน (แบบ ๑)	✓	-	✓	-	-	-	✓	✓
บริษัทจำกัด (แบบ ๒)	✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓
บริษัทมหาชนจำกัด (แบบ ๓)	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓
นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ (แบบ ๔)	✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓
กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร (แบบ ๕)	✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓

๒. งบการเงินต้องมีรายการย่อตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๔ (มาตรา ๑๑ วรรคสาม)

๓. งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่ งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกินห้าล้านบาท สิ้นทรัพย์รวมไม่เกินสามสิบล้านบาท และรายได้รวมไม่เกินสามสิบล้านบาทได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (มาตรา ๑๑ วรรคสี่)

การยื่นงบการเงิน (มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง)

๑. ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ภายในห้าเดีอน นับแต่วันปิดบัญชี

๒. บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยต้องยื่นงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ภายในหนึ่งเดีอนนับแต่วันที่งบการเงินนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่

บทที่ ๑๒

สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี

๑. ความหมายของ “สารวัตรใหญ่บัญชี”

สารวัตรใหญ่บัญชี หมายความว่า อธิบดี และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายด้วย

๒. ความหมายของ “สารวัตรบัญชี”

สารวัตรบัญชี หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ (มาตรา ๔)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ออกคำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ดังนี้

๑. คำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่ ๑๖๓ / ๒๕๕๕ เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี และแต่งตั้งสารวัตรบัญชี ดังนี้

๑.๑ สารวัตรใหญ่บัญชี ได้แก่ รองอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้อำนวยการสำนักกำกับบัญชีธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบัญชีธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักข้อมูลธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและผู้อำนวยการสำนักธรรมาภิบาลธุรกิจ

๑.๒ สารวัตรบัญชี ได้แก่

(๑) ผู้อำนวยการสำนักกำกับบัญชีธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบัญชีธุรกิจ ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับชำนาญงานขึ้นไป และประเภทวิชาการระดับชำนาญการขึ้นไป ในสังกัดสำนักกำกับบัญชีธุรกิจ สำนักพัฒนาบัญชีธุรกิจ สำนักกฎหมาย และสำนักธรรมาภิบาลธุรกิจ เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่า ๕ ปี ประเภทวิชาการระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักกำกับบัญชีธุรกิจ และสำนักพัฒนาบัญชีธุรกิจ ประเภททั่วไประดับชำนาญงานขึ้นไป และประเภทวิชาการระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักทะเบียนธุรกิจ สำนักข้อมูลธุรกิจ สำนักกฎหมาย และสำนักธรรมาภิบาลธุรกิจ เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่กรุงเทพมหานคร

(๓) ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่า ๕ ปี และระดับชำนาญงานขึ้นไป และประเภทวิชาการระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ในจังหวัดนั้น ๆ

(๔) ข้าราชการพลเรือนสามัญตามลำดับดังต่อไปนี้ เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ในจังหวัดนั้น ๆ คือ

(ก) พาณิชยจังหวัด

(ข) ผู้รักษาราชการแทนพาณิชยจังหวัด สำหรับกรณีที่พาณิชยจังหวัดไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(ค) ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภทวิชาการระดับปฏิบัติการขึ้นไป เรียงตามลำดับอาวุโส ในสังกัดสำนักงานพาณิชยจังหวัด สำหรับกรณีที่ไม่มีผู้รักษาราชการแทนพาณิชยจังหวัด หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

๒. คำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ ๑๘/๒๕๕๒ เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี และแต่งตั้งสารวัตรบัญชี มีดังนี้

๒.๑ สารวัตรใหญ่บัญชี ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า ผู้อำนวยการสำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า ผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สารวัตรใหญ่บัญชีตามข้อ ๒.๑ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ เฉพาะกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นโรงงานแปรรูปอาหาร แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

๒.๒ สารวัตรบัญชี ได้แก่

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า และกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่กรุงเทพมหานคร

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ทุกท้องที่ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์นั้น

สารวัตรบัญชีตามข้อ ๒.๒ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติ
การบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ เฉพาะกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นโรงงานแปรรูป
แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

บทที่ ๑๓

อำนาจหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี

๑. ตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓

๒. มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีหรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวได้ในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น

๓. ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามข้อ ๒ เพื่อยึด หรืออายัดบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีได้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บัญชีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี หรือเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดดังกล่าวนั้นจะถูกยักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

๔. มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ ดังนี้

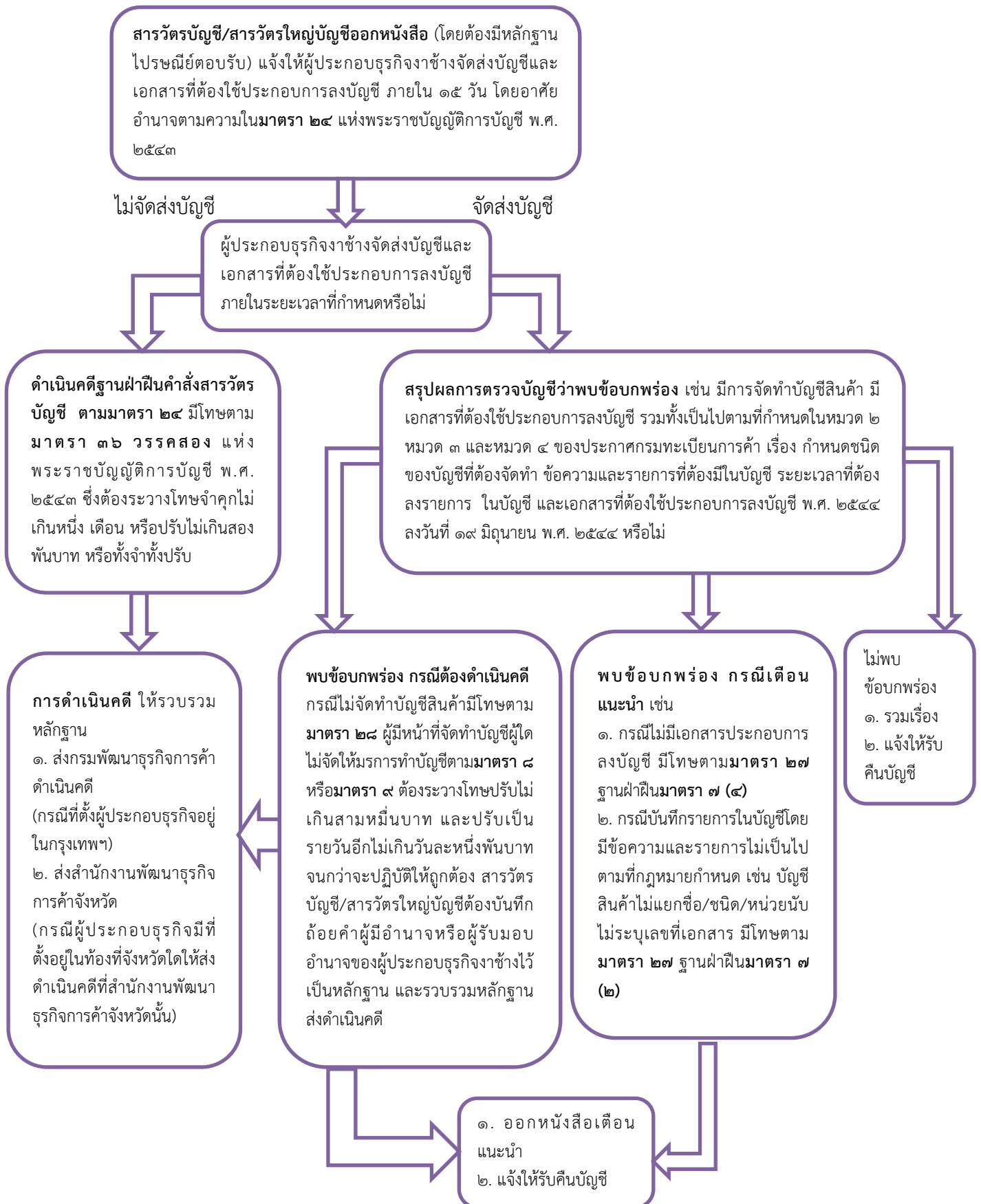
(๑) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีหรือการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

(๒) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีส่งบัญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี หรือรหัสบัญชีมาเพื่อตรวจสอบ

๕. สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

บทที่ ๑๔

แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการตรวจสอบบัญชีข้าง

๒. การรวบรวมหลักฐานเพื่อประกอบการดำเนินคดี

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
๑. การจัดทำบัญชี - ไม่จัดทำบัญชีทั้งหมด - จัดทำแต่ไม่ครบถ้วน	๑. บันทึกผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี (ธุรกิจ) และ/หรือผู้รับมอบอำนาจกรณีมอบอำนาจจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจด้วย ๓. ภาพถ่ายเอกสารประกอบการลงบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและ/หรือเจ้าหน้าที่รับรองสำเนาถูกต้องด้วย ๔. กรณีที่ดำเนินธุรกิจที่ได้จัดทำงบการเงินแต่ไม่ได้จัดทำบัญชี ให้สำเนาภาพถ่ายงบการเงินและหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้มอบอำนาจและเจ้าหน้าที่รับรองสำเนาถูกต้องไว้ทุกแผ่นด้วย	๑. สารະสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน ๑.๑ วันที่ตรวจพบการกระทำความผิด ๑.๒ ไม่ได้จัดทำบัญชีอะไร, บัญชีอะไรที่จัดทำไม่ครบถ้วน ๒. บันทึกถ้อยคำจะต้องแสดงถึง ๒.๑ ประเด็นข้อบกพร่องที่ตรวจพบว่ามีอะไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่างประกอบเพื่อแจ้งให้ธุรกิจทราบว่า มีประเด็นข้อบกพร่องอะไรบ้างที่เจ้าหน้าที่ตรวจพบ ๒.๒ คำชี้แจงถึงเหตุผลของการที่ไม่ได้จัดทำบัญชี หรือจัดทำบัญชีไม่ครบถ้วนโดยเจ้าหน้าที่จะต้องสอบถามและบันทึกถ้อยคำไว้อย่างชัดเจน
๒. บันทึกรายการในบัญชีไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ๒.๑ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ๒.๒ ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี	๑. บันทึกผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ใด พร้อมทั้งหนังสือมอบอำนาจให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาให้ถ้อยคำ (ชื่อของผู้มอบอำนาจต้องตรงกับชื่อของผู้กระทำความผิด โดยต้องตรวจหลักฐานทางทะเบียน) ๓. สำเนาภาพถ่ายบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีที่เกี่ยวข้องทุกประเด็นที่ไม่จำเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีขึ้นหรือผู้รับมอบอำนาจและเจ้าหน้าที่รับรองสำเนาถูกต้องไว้ทุกแผ่นด้วย เช่นกัน	๑. สารະสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน ๑.๑ บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ใด หรือผู้รับมอบอำนาจ ดังนี้ (๑) บัญชีอะไรที่ลงล่าช้า และวันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชีขณะที่ตรวจพบ (๒) ไม่ลงรายการอะไร ถ้าประเภทของรายการมีหลายชนิด อาจจะระบุประเภทบัญชีแทน และยกตัวอย่างประกอบ เช่น ไม่ลงรายการในบัญชีเงินสดจ่าย ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ฯลฯ

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
	- ภาพถ่ายหน้าสมุดบัญชีและแผ่นสมุดบัญชีเฉพาะส่วนที่ปรากฏความผิด - ภาพถ่ายเอกสารประกอบเฉพาะรายการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อบกพร่อง	(๓) วัน เดือน ปี ที่ลงรายการล่าช้าถ้าลงรายการในบัญชีล่าช้าหลายเดือน อาจจะระบุเป็นช่วงเวลาเช่น วันที่ ๑ มิ.ย.- ๕ ก.ค. เป็นต้นไป (๔) ถ้าสามารถดำเนินการได้ให้รวมจำนวนรายการจำนวนเงินรวมของรายการทั้งหมดที่ลงบัญชีเงินสดตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ – ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕ รวม ๕๐๐ รายการเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น ๑.๒ ถ่ายเอกสารสำคัญเป็นตัวอย่างประกอบ เช่น (๑) หลักฐานที่เริ่มลงรายการในบัญชีล่าช้า (ตามตัวอย่างข้างต้น คือ หลักฐานวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕) (๒) หลักฐานวันสุดท้ายที่ลงรายการในบัญชีล่าช้า (ตามตัวอย่างข้างต้น คือ หลักฐาน วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕) (๓) หลักฐานมียอดเงินจำนวนสูง ๒. การบันทึกถ้อยคำจะต้องแสดงถึง ๒.๑ การแจ้งประเด็นข้อบกพร่องให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ใดทราบ ๒.๒ ค่ายอมรับ หรือคำชี้แจงถึงเหตุผลของการไม่จัดทำบัญชีตามที่ได้รับทราบประเด็นข้อบกพร่องซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าธุรกิจลงล่าช้าจริงกรณีคำชี้แจงไม่ชัดเจนให้สอบถามมาให้ชัดเจนด้วย

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
	<u>กรณีที่ได้รับแจ้งข้อมูลจากหน่วยงานอื่น</u> (๑) ภาพถ่ายใบแสดงการตรวจปฏิบัติการหรือภาพถ่ายแบบบันทึก รายการตรวจสอบยันทั่วไป หรือภาพถ่ายแบบบันทึกการตรวจสอบ ยันรายการใหญ่หรือ ใบแสดงการตรวจการปฏิบัติงานโดยมีเจ้าหน้าที่ รับรองสำเนาถูกต้อง (๒) บันทึกถ้อยคำพร้อมทั้งหนังสือมอบอำนาจที่ผู้กระทำความผิดมอบให้ ผู้อื่นมาให้ถ้อยคำ (ชื่อผู้มอบอำนาจจะต้องตรงกับชื่อผู้กระทำ ความผิดโดยตรวจจากหลักฐานทางทะเบียน) (๓) เอกสารซึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่ตรวจพบบันทึกรายการที่ตรวจ พบว่าลงบัญชีล่าช้าทุกรายการพร้อมทั้งลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ ตรวจสอบทุกแผ่น	กรณีได้รับแจ้งข้อมูลจากหน่วยงานอื่น (๑) สารสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน (๑.๑) วันที่ตรวจพบการกระทำความผิด (๑.๒) บัญชีอะไรลงล่าช้า (๑.๓) วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายขณะที่ตรวจ (๑.๔) ไม่ลงรายการอะไร ของเดือนใด ปีใด จำนวนรายการ จำนวนเงิน (๑.๕) วันที่ตรวจสอบครั้งสุดท้ายพบว่าลงบัญชีครบถ้วนแล้ว (ถ้าได้ ตรวจสอบบัญชีครั้งหลังจากที่ตรวจพบว่าธุรกิจลงบัญชีล่าช้า) (๒) การบันทึกถ้อยคำต้องแสดงถึง (๒.๑) การแจ้งประเด็นข้อบกพร่องให้แก่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ทำ บัญชีหรือผู้ใดที่กระทำความผิดทราบ (๒.๒) คำยอมรับหรือคำชี้แจงถึงเหตุผลของการที่ไม่จัดทำบัญชีตาม ประเด็นข้อบกพร่องตามข้อ (๒.๑) เมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าธุรกิจจัดทำ บัญชีล่าช้าจริงกรณีคำชี้แจงไม่ชัดเจนให้สอบถามให้ชัดเจนด้วย (๓) กรณีเอกสารตามข้อ (๓)-(๕) ปริมาณมากให้ดำเนินการเช่นเดียวกับที่ เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าดำเนินการ

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
๓. เรื่องเอกสารประกอบการลงบัญชีไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ๓.๑ บันทึกบัญชีโดยไม่มีเอกสาร ๓.๒ ข้อความในเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ๓.๓ เอกสารประกอบการลงบัญชีไม่น่าเชื่อถือ	(๔) ภาพถ่ายหน้าสมุดบัญชีและแผ่นสมุดบัญชีใดที่ลงรายการล่าช้า เฉพาะส่วนที่ปรากฏความผิด โดยมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ตรวจพบรับรองสำเนาถูกต้องด้วย (๕) ภาพถ่ายเอกสารประกอบการลงบัญชีเฉพาะรายการที่ลงล่าช้า โดยมีเจ้าของหน่วยงานอื่นตรวจพบรับรองสำเนาถูกต้องด้วย ๑. บันทึกผลการตรวจสอบบัญชีของเจ้าหน้าที่ ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้ทำบัญชีหรือผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและ/หรือผู้รับมอบอำนาจกรณีที่มาอบอำนาจให้ผู้อื่นมาให้ถ้อยคำโดยต้องมีหนังสือมอบอำนาจด้วย ๓. ภาพถ่ายหน้าสมุดบัญชีและแผ่นสมุดบัญชีที่ไม่ถูกต้องตามประกาศกรมฯ เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความ และรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ.๒๕๔๔	๑. สารະสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน ๑.๑ วันที่ตรวจพบกระทำความผิด ๑.๒ บัญชีอะไร รอบปีบัญชีใด ที่ตรวจพบข้อบกพร่อง ๑.๓ เอกสารประกอบการลงบัญชีที่ธุรกิจควรจะต้องมีแต่ไม่มี ๒. การบันทึกถ้อยคำต้องแสดงถึง ๒.๑ การแจ้งประเด็นข้อบกพร่องให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และผู้ทำบัญชีทราบ ๒.๒ คำยอมรับหรือคำชี้แจงของธุรกิจ/ผู้ทำบัญชีถึงเหตุผลของการที่ไม่จัดทำบัญชีตามประเด็นข้อบกพร่องดังกล่าว

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
๔.บันทึกรายการในบัญชีไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี เช่น ๔.๑ ละเว้นการบันทึกรายการในบัญชี ๔.๒ บันทึกบัญชีไม่ตรงกับเอกสารประกอบการลงบัญชี	๑. บันทึกผลการตรวจสอบบัญชีของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้เกี่ยวข้องและ/หรือผู้รับมอบอำนาจ กรณีผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมอบอำนาจให้ผู้อื่นและต้องมีหนังสือมอบอำนาจด้วย ๓. ภาพถ่ายบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีหรือเอกสารอื่น ที่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตรวจพบว่ามี การละเว้นการลงรายการในบัญชี ๔. ภาพถ่ายเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงรายการในบัญชี แต่ได้ละเว้นการลงรายการในบัญชี โดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีรับรองสำเนาถูกต้องด้วย ๕. ภาพถ่ายหน้าปกบัญชีและหน้าบัญชีที่ได้ละเว้นการลงรายการในบัญชีเพื่อให้สอดคล้องกันว่าได้ละเว้นการลงรายการในบัญชี	๑. สารสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน ๑.๑ วันที่ตรวจพบการกระทำความผิด ๑.๒ บัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ละเว้นการลงรายการในบัญชี โดยรวบรวมข้อมูลดังนี้ - ละเว้นการลงรายการอะไร -วัน เดือน ปี ที่ละเว้น -จำนวนรายการ -จำนวนเงินที่ละเว้น -จำนวนเงินทั้งหมดตามประเภทของรายการ ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีหรือผู้ที่กระทำความผิดซึ่งเป็นบันทึกที่แสดงถึง ๒.๑ การแจ้งประเด็นข้อบกพร่องกรณีละเว้นการลงรายการในบัญชีให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีหรือผู้กระทำความผิดทราบพร้อมทั้งสอบสวนข้อเท็จจริงและเหตุผลว่าเหตุใดจึงละเว้นการลงรายการในบัญชี ๒.๒ ค่ายอมรับหรือคำชี้แจงถึงเหตุผลของการละเว้นลงรายการในบัญชีตามข้อ ๒.๑ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าธุรกิจละเว้นการลงรายการในบัญชีจริง กรณีคำชี้แจงไม่ชัดเจนให้สอบถามให้ชัดเจน ๒.๓ ในการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ.๒๕๔๓ มาตรา ๓๙ และรวบรวมดำเนินคดีในกรณีส่วนกลางให้แจ้งกองนิติเพื่อเข้าร่วมซักถามและ

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
๔.๓ บันทึกการไต่สวนในบัญชีไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง เช่น ๔.๓.๑ การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับธนาคาร ๔.๓.๒ การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อ/ขายสินค้าหรือรายการอื่นที่มีลักษณะเช่นเดียวกันที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง	๑.สำเนาบัญชีธนาคารและสำเนาใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคารหรือเอกสารประกอบการลงบัญชีที่เกี่ยวข้องกับธนาคารที่พบข้อบกพร่อง ๒.สำเนาภาพถ่ายบัญชีรายวันและบัญชีแยกประเภทธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ๓.บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับมอบอำนาจ ๑.สำเนาเอกสารและบัญชีที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าว ๒.บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้รับมอบอำนาจ	บันทึกถ้อยคำธุรกิจด้วย โดยขอให้สำนักกำกับดูแลธุรกิจแจ้งกองนิติการทราบล่วงหน้าอย่างน้อย ๒ วัน ก่อนวันบันทึกถ้อยคำธุรกิจเนื่องจากการพิจารณาดำเนินคดีในมาตรา ๓๙ จะต้องพิจารณาในชั้นตอนและรายการละเอียดของบัญชีและเอกสารต่าง ๆ ๑.การรวบรวมหลักฐาน ๑.๑บัญชีธนาคารที่ลงรายการไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ๑.๒ รายการอะไรที่ลงไม่ถูกต้อง โดยต้องระบุว่าลงไว้เป็นอย่างไรรายการที่ถูกต้องตามความเป็นจริงคืออะไร ๑.๓ จำนวนรายการทั้งหมด ๑.๔ จำนวนเงินทั้งหมด ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับมอบอำนาจถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และเหตุผลว่าเหตุใดจึงลงรายการไม่ถูกต้อง ๑.การรวบรวมหลักฐาน ๑.๑ เอกสารและบัญชีที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าว ๑.๒ จำนวนรายการทั้งหมด ๑.๒ จำนวนเงินทั้งหมด ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้รับมอบอำนาจถึงข้อเท็จจริงและเหตุผลว่าเหตุใดจึงได้บันทึกการรายการดังกล่าว

ประเด็นความผิด	หลักฐานประกอบการดำเนินคดี	
	ประเภทของเอกสารประกอบการดำเนินคดี	แนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน
๔.๓.๓ นำค่าใช้จ่ายของรอบปีอื่นมาบันทึกบัญชี หรือนำค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ของกิจการมาบันทึกบัญชี	๑. บันทึกผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ๒. บันทึกถ้อยคำของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชี หรือผู้มอบอำนาจกรณีที่มีมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาให้ถ้อยคำ โดยต้องมีหนังสือมอบอำนาจด้วย ๓. สำเนาบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๑. สารະสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน ๑.๑ วันที่ตรวจพบการกระทำความผิด ๑.๒ บัญชีอะไร รอบปีใด ที่ตรวจพบ ข้อบกพร่อง ๑.๓ เอกสารประกอบการลงบัญชีที่ธุรกิจนำมาบันทึกบัญชี ๒. หนังสือที่แสดงถึง ๒.๑ การแจ้งประเด็นข้อบกพร่องให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีทราบ ๒.๒ บันทึกถ้อยคำของธุรกิจและผู้ทำบัญชีชี้แจงถึงเหตุผลของการจัดทำบัญชีไม่ถูกต้อง
๕. ผู้ทำบัญชีไม่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด หรือมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด	๑. มีการพิจารณาคุณสมบัติการศึกษาโดยพิจารณาว่ามีการใช้เอกสารใบปริญญาปลอมหรือไม่ ๒. มีการพิจารณาคุณสมบัติตามขนาดและประเภทของธุรกิจ	สารະสำคัญที่ต้องสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน ๑. วันที่ตรวจพบการกระทำความผิด ๒. ส่งเอกสารใบปริญญาบัตรหรือ Transcript ไปตรวจสอบยังสถาบันการศึกษาว่าถูกต้องหรือไม่ ๓. ให้ผู้ทำบัญชีมาชี้แจงให้ข้อเท็จจริง

๓. ความผิดที่ต้องดำเนินคดี

ประเด็นความผิด	แนวทางการพิจารณา
ความผิดที่ต้องดำเนินคดีจะเทียบ % ความผิดจากยอดใด เช่น	ให้พิจารณาจำนวนเงินว่ามีสาระสำคัญ โดยเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ จำนวนเงินไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ของรายการประเภทนั้น ๆ และเกินกว่าร้อยละ ๑๕* ของรายการยอดรวมสินทรัพย์หรือกำไร (ขาดทุน) ที่แสดงไว้ในงบการเงิน (แต่ทั้งนี้ไม่นำเข้าข้อบกพร่องของรายการที่เป็นบวกหรือลบ มาหักกลบก้อนก่อนนำมาเทียบอัตราร้อยละ) ดังนี้ (๑) กรณีที่รายการข้อบกพร่องนั้นมีจำนวนเงินเกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และมีผลกระทบต่องบดุล ให้พิจารณาอัตราร้อยละโดยนำไปเทียบกับยอดรวมของสินทรัพย์ทั้งสิ้นที่แสดงไว้ในงบดุล (๒) กรณีที่รายการข้อบกพร่องนั้นมีจำนวนเงินเกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และมีผลกระทบต่องบกำไรขาดทุน โดยให้แยกพิจารณาคัดอัตราร้อยละของรายการรายได้ และค่าใช้จ่ายที่บกพร่อง โดยเทียบกับยอดของกำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปีที่แสดงไว้ในงบกำไรขาดทุน *เนื่องจากเพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด

ตัวอย่างในการพิจารณา

๑. ธุรกิจจะเว้นการบันทึกรายได้จากการขาย ๑ รายการ เป็นจำนวนเงินรวม ๙๙,๙๐๐ บาท และรายได้ดอกเบี้ยรับจากการฝากออมทรัพย์ ๒ รายการ เป็นจำนวนเงินรวม ๑๕๑ บาท ในการพิจารณาให้นำจำนวนเงินที่พบผิดมารวมกันจำนวนเงินจะเกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เข้าข่ายพิจารณาดำเนินคดี

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
ทะเบียนพาณิชย์
พ.ศ. ๒๔๙๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๙
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์
พ.ศ. ๒๔๙๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙
- (๒) พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๐
- (๓) บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วใน
พระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการรักษการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
ไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม
พระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

- (๑) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) “นายทะเบียนพาณิชย์” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้มีหน้าที่รับจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) “ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ” หมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบพาณิชย์กิจเป็นอาชีพปกติและให้หมายความรวมทั้งผู้เป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิดชอบ กรรมการ หรือผู้จัดการด้วย
- (๕) “สำนักงาน” หมายความว่า สถานที่ซึ่งใช้ประกอบพาณิชย์กิจเป็นปกติ

มาตรา ๖ ให้ถือกิจการดังต่อไปนี้เป็นพาณิชย์กิจ ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัตินี้

- (๑) การซื้อ การขาย การขายทอดตลาด การแลกเปลี่ยน
 - (๒) การให้เช่า การให้เช่าซื้อ
 - (๓) การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนค้าต่าง
 - (๔) การขนส่ง
 - (๕) การหักถดถอม การอุตสาหกรรม
 - (๖) การรับจ้างทำของ
 - (๗) การให้กู้ยืมเงิน การรับจำนำ การรับจำนอง
 - (๘) การคลังสินค้า
 - (๙) การรับแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อ หรือขายตัวเงิน
- การธนาคาร การเครดิตฟองซิเอร์ การโพงกัวน
- (๑๐) การรับประกันภัย
 - (๑๑) กิจการอื่นซึ่งกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๗ พระราชบัญญัตินี้มีให้ใช้บังคับแก่

- (๑) การค้าแร่ การค้าแผงลอย
- (๒) พาณิชยกรรมเพื่อการบำรุงศาสนาหรือเพื่อการกุศล
- (๓) พาณิชยกรรมของนิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น
- (๔) พาณิชยกรรมของกระทรวง ทบวง กรม
- (๕) พาณิชยกรรมของมูลนิธิ สมาคม สหกรณ์
- (๖) พาณิชยกรรมซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

การจดทะเบียนพาณิชย์

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเป็นครั้งคราวโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า พาณิชยกรรมใดตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ ในท้องที่ใด ผู้ประกอบพาณิชยกรรมจะต้องจดทะเบียนพาณิชย์

*มาตรา ๙ ให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์มีหน้าที่กำกับดูแลการรับจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัตินี้

ให้กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ เพื่อรับจดทะเบียนพาณิชย์ในท้องที่ของตน

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีความพร้อมเป็นสำนักงานทะเบียนพาณิชย์เพื่อรับจดทะเบียนพาณิชย์ในท้องที่ของตนได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในการนี้ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังคงมีอำนาจรับจดทะเบียนพาณิชย์เฉพาะในท้องที่นอกเขตขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

**เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมสถิติและทราบหลักฐานของผู้ประกอบพาณิชยกรรมบางประเภทให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ เพื่อรับจดทะเบียนพาณิชยกรรมตามประเภทที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

* แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๙ มาตรา ๓

** และมาตรา ๕ ให้สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ที่รัฐมนตรีได้ประกาศจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับมีอำนาจหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ตามที่กำหนดไว้เดิมไปพลางก่อน ทั้งนี้จนกว่าจะมีประกาศที่ออกตามมาตรา๙ วรรคสี่ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐ การจดทะเบียนนั้น ผู้ประกอบพาณิชย์กิจตั้งสำนักงานแห่งใหญ่อยู่ใน
ท้องที่ใด ให้จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ในท้องที่นั้น

ถ้าสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ และมาประกอบพาณิชย์กิจในประเทศไทย สำนักงานสาขาใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่ใด ให้จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ใน
ท้องที่นั้น

***ในกรณีที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้ารับจดทะเบียน
พาณิชย์กิจประเภทใด ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กิจประเภทดังกล่าวจดทะเบียน ณ สำนักงาน
ทะเบียนพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในท้องที่ที่สำนักงานแห่งใหญ่หรือสำนักงานสาขา
ใหญ่ตั้งอยู่ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๑ ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กิจยื่นคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ ณ สำนักงาน
ทะเบียนพาณิชย์แห่งท้องที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่
รัฐมนตรีได้ประกาศตามมาตรา ๘

ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด ประกอบพาณิชย์กิจภายหลังวันที่รัฐมนตรีได้ประกาศ
ตามมาตรา ๘ ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เริ่มประกอบ
พาณิชย์กิจนั้น

กำหนดเวลาที่กล่าวในมาตรานี้ ถ้ารัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควร ก็ให้มีอำนาจ
ประกาศขยายเวลาต่อไปอีกได้

มาตรา ๑๒ การจดทะเบียนพาณิชย์นั้น ให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ และตำบลที่อยู่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ
- (๒) ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ
- (๓) ชนิดแห่งพาณิชย์กิจ
- (๔) จำนวนเงินทุนซึ่งนำมาใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจเป็นประจำ
- (๕) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ สาขา โรงเก็บสินค้าและตัวแทนค้าต่าง
- (๖) ชื่อ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ตำบลที่อยู่ และจำนวนทุนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนใน
ห้างหุ้นส่วนและจำนวนเงินทุนของห้างหุ้นส่วน

*** แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา
๔

(๗) จำนวนเงินทุน จำนวนหุ้น และมูลค่าหุ้นของบริษัทจำกัด จำนวนและมูลค่าหุ้นที่บุคคลแต่ละสัญชาติถืออยู่

(๘) วันที่เริ่มต้นประกอบพาณิชย์กิจในประเทศไทย

(๙) วันของจดทะเบียนพาณิชย์

(๑๐) ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ ชื่อสัญชาติและตำบลที่อยู่ของผู้โอนพาณิชย์กิจให้ วันที่ และเหตุที่ได้รับโอน

มาตรา ๑๓ การเปลี่ยนแปลงรายการใด ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๒ กิติ การเลิกประกอบพาณิชย์กิจโดยเหตุใด ๆ กิติ ให้ยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์แห่งท้องที่ ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปลี่ยนแปลงหรือเลิก

มาตรา ๑๔ เมื่อนายทะเบียนพาณิชย์ได้รับคำขอจดทะเบียน และเห็นว่าคำขอนั้นถูกต้องตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และประกาศซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ก็ให้รับจดทะเบียนไว้ และให้ออกใบทะเบียนพาณิชย์ให้แก่ผู้ขอ

ถ้าใบทะเบียนพาณิชย์สูญหาย ให้ผู้ประกอบพาณิชย์ยื่นคำขอรับใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สูญหาย

ให้ผู้ประกอบพาณิชย์แสดงใบทะเบียนพาณิชย์ หรือใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์ไว้ ณ สำนักงานในที่เปิดเผยซึ่งอาจเห็นได้ง่าย

มาตรา ๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนพาณิชย์แล้ว ให้ผู้ประกอบพาณิชย์จัดให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจไว้ที่หน้าสำนักงานแห่งใหญ่ และสำนักงานสาขา โดยเปิดเผยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้จดทะเบียน

ป้ายชื่อนี้ให้เขียนเป็นอักษรไทย อ่านได้ง่ายและชัดเจนและจะมีอักษรต่างประเทศด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกระทำบนแผ่นไม้ แผ่นโลหะ แผ่นกระจก กำแพง หรือผนัง

ชื่อในป้ายกิติ ในเอกสารใด ๆ กิติ ต้องใช้ให้ตรงกับชื่อที่จดทะเบียนไว้ และถ้าเป็นสำนักงานสาขา ต้องมีคำว่า “สาขา” ไว้ด้วย

มาตรา ๑๖ ให้มีกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณา และให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการถอน ใบทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจซึ่งกระทำการฉ้อโกงประชาชนปนสินค้าโดย เจตนาทุจริต ปลอมสินค้าหรือกระทำการทุจริตอื่นใดอย่างร้ายแรงในการประกอบ พาณิชยกรรม และให้มีอำนาจพิจารณาและให้คำแนะนำในการรับจดทะเบียนพาณิชย์ใหม่ด้วย

เมื่อรัฐมนตรีได้รับคำแนะนำของคณะกรรมการ ตามความในวรรคแรก รัฐมนตรีจะ ถอนใบทะเบียนพาณิชย์หรือสั่งให้รับจดทะเบียนพาณิชย์ใหม่ก็ได้ แล้วแต่กรณี

ห้ามมิให้ผู้ถูกสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์ประกอบพาณิชย์กิจต่อไป เว้นแต่รัฐมนตรี จะสั่งให้รับจดทะเบียนพาณิชย์ใหม่

มาตรา ๑๗ ให้นายทะเบียนพาณิชย์มีอำนาจออกคำสั่งเรียกผู้ประกอบพาณิชย์กิจ มาสอบสวนข้อความอันเกี่ยวกับการจดทะเบียน และในระหว่างเวลาทำงานให้นายทะเบียน พาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปทำการตรวจสอบในสำนักงานของผู้ประกอบ พาณิชยกรรม เพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบพาณิชย์กิจต้องอำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนพาณิชย์และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร

มาตรา ๑๘ ผู้ใดประสงค์จะตรวจดู หรือขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่คัดสำเนา และรับ รองสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ มีสิทธิที่จะทำได้ในเมื่อ เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว

หมวด ๓

บทลงโทษ

มาตรา ๑๙ ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด

(๑) ไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) แสดงรายการเท็จ หรือ

(๓) ไม่มาให้นายทะเบียนพาณิชย์สอบสวน ไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่ยอมให้นาย ทะเบียนพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบตามมาตรา ๑๗

มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และในกรณีตาม (๑) อันเป็น ความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งร้อยบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือมาตรา ๑๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และในกรณีอันเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินยี่สิบบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๑ ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ วรรคสาม มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

หมวด ๔

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๒ การประกอบพาณิชย์กิจซึ่งจดทะเบียนไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นอันใช้ได้ จนกว่ารัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ยกเลิกการจดทะเบียนนั้น และเมื่อได้ประกาศยกเลิกการจดทะเบียนพาณิชย์ในท้องที่ใดแล้ว ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กิจซึ่งถูกยกเลิกการจดทะเบียนพาณิชย์ในท้องที่นั้นยื่นคำขอจดทะเบียนใหม่ภายในหกสิบวัน นับแต่วันประกาศ

กำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้นนั้น ถ้ารัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรก็ให้มีอำนาจประกาศขยายเวลาต่อไปอีกได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป.พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

เลขที่	รายการ	บาท
๑.	ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนพาณิชย์	๕๐
๒.	ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการ	ครั้งละ ๒๐
๓.	ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนเลิกประกอบพาณิชย์กิจ	๒๐
๔.	ค่าธรรมเนียมขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบแทนใบทะเบียนพาณิชย์	ฉบับละ ๓๐
๕.	ค่าธรรมเนียมขอตรวจดูเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจรายหนึ่ง	ครั้งละ ๒๐
๖.	ค่าธรรมเนียมขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่คัดสำเนาและรับรองสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจรายหนึ่ง	ฉบับละ ๓๐

(แก้ไขตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ข้อ ๓)

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ และพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ประกาศใช้มานานแล้ว สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่กาลสมัย อาทิเช่น โอนหน้าที่การรับจดทะเบียนพาณิชย์ในจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ในจังหวัดพระนคร ไปให้จังหวัดดำเนินการรับจดทะเบียนต่อไป ตามนโยบายกระจายอำนาจของรัฐบาลไปยังจังหวัดท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ทางสถิติและทราบหลักฐานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ เพิ่มรายการจดทะเบียนเงินทุนของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ เพื่อทราบฐานะการค้าของพ่อค้า แก้ไขอัตราค่าปรับให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดกฎหมาย เพราะโทษปรับเดิมกำหนดไว้เป็นเวลานานร่วม ๑๙ ปีแล้ว จำนวนค่าปรับเดิมจึงน้อยไปไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว และเช็ดหลาบได้ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อได้ทราบสถิติและหลักฐานการประกอบพาณิชย์กิจของพ่อค้าที่ถูกต้องควรเชื่อถือได้ อันจะใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม และการปรับปรุงขยายการเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์เสียใหม่ และยกเลิกพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์เดิมทั้ง ๒ ฉบับ ประกาศใช้ใหม่โดยรวมเป็นฉบับเดียวกัน เพื่อให้พ่อค้าประชาชนเข้าใจง่าย สะดวกแก่การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียนพาณิชย์

(ฉบับที่ ๑๑)

พ.ศ. ๒๕๕๓

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงให้การยื่นจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบการพาณิชย์กิจสอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ (๖) และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๔ ภายใต้บังคับของข้อ ๕ ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจดังต่อไปนี้ ยกเว้นผู้ประกอบการพาณิชย์กิจที่เป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

(๑) การทำโรงสีข้าว และการทำโรงเลื่อยที่ใช้เครื่องจักร

(๒) การขายสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตาม คิดรวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดขายได้เป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป หรือมีสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อขายมีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป

(๓) การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนค้าต่าง ซึ่งทำการเกี่ยวกับสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตาม และสินค้านั้นมีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาท ขึ้นไป

(๔) การประกอบหัตถกรรมหรือการอุตสาหกรรมไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตาม และขายสินค้าที่ผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป หรือในวันหนึ่งวันใด มีสินค้าที่ผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป

(๕) การขนส่งทางทะเล การขนส่งโดยเรือกลไฟ หรือรถยนต์ประจำทาง การขนส่งโดยรถไฟ การขนส่งโดยรถราง การขนส่งโดยรถยนต์ประจำทาง การขายทอดตลาด การรับซื้อขายที่ดิน การให้กู้ยืมเงิน การรับแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อหรือขายตัวเงิน การธนาคาร การประกันภัย การทำโรงรับจำนำ และการทำโรงแรม

ข้อ ๕ ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กิจดังต่อไปนี้ ไม่ว่าจะเป็นคนธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรต้องจดทะเบียนพาณิชย์

(๑) การขาย หรือให้เช่า แผ่นซีดี แลกบันทึก วิดีทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดิทัศน์ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบันเทิง

(๒) การขายอัญมณี หรือเครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี

(๓) การซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(๔) การบริการอินเทอร์เน็ต

(๕) การให้เช่าพื้นที่ของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย

(๖) การบริการเป็นตลาดกลางในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยวิธีใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(๗) การผลิต รับจ้างผลิต แผ่นซีดี แลกบันทึก วิดีทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดิทัศน์ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบันเทิง

(๘) การให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต

(๙) การให้บริการฟังเพลง และร้องเพลงโดยคาราโอเกะ

(๑๐) การให้บริการเครื่องเล่นเกมส์

(๑๑) การให้บริการตู้เพลง

(๑๒) โรงงานแปรรูปภาพ แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่งงาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

ข้อ ๖ ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ตามข้อ ๔ และข้อ ๕ ยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ที่สำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดเฉพาะในท้องที่นอกเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

ถ้าสำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ประกอบการพาณิชย์กิจตั้งอยู่ในต่างประเทศ และมาตั้งสำนักงานสาขาเพื่อประกอบการพาณิชย์ในประเทศไทย สำนักงานสาขาใหญ่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่รับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ใดก็ให้จดทะเบียนพาณิชย์ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ในเขตท้องที่นั้น

ข้อ ๗ ให้บรรดาผู้ประกอบการพาณิชย์กิจที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนประกาศฉบับนี้ใช้บังคับถือเป็นผู้จดทะเบียนพาณิชย์ตามประกาศฉบับนี้แล้ว

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

พรทิวา นาคาศัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์

(ฉบับที่ ๘)

พ.ศ. ๒๕๕๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ แต่งตั้งให้ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า ผู้อำนวยการสำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า และผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

ข้อ ๔ แต่งตั้งให้ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์นั้น

ข้อ ๕ แต่งตั้งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการ ขึ้นไป ในสังกัดสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า และกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

ข้อ ๖ แต่งตั้งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานในเขตท้องที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์นั้น

ข้อ ๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ตามข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ และข้อ ๖ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ เฉพาะกรณี que ผู้ประกอบพาณิชยกิจเป็นโรงงานแปรรูป แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้างและผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

ประกาศ ณ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

พรทิวา นาคาศัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์
แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์
(ฉบับที่ ๕)

พ.ศ. ๒๕๕๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติ
ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงาน
เจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๕

(๒) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์
(ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๒ ให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่
รับจดทะเบียนพาณิชย์เฉพาะพาณิชย์กิจที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนา
ธุรกิจการค้า

ข้อ ๓ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และนายทะเบียนพาณิชย์

(๑) ให้ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ผู้อำนวยการ
สำนักกฎหมายและคดี ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบธุรกิจ และข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไป
ระดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่า ๕ ปี และระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่
ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักทะเบียนธุรกิจ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ สำนักกฎหมายและคดี
และสำนักตรวจสอบธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์
เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ทว่าราชอาณาจักร

(๒) ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่า
๕ ปี และระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักงาน

พัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๕๕ ในเขตท้องที่จังหวัดนั้น

(๓) ในกรณีที่ไม่มีข้าราชการพลเรือนสามัญ ตาม (๒) หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญตามลำดับต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ คือ พาณิชย์จังหวัด หรือผู้รักษาราชการแทนพาณิชย์จังหวัด สำหรับกรณีที่พาณิชย์จังหวัดไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือข้าราชการพลเรือนสามัญประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเรียงตามลำดับอาวุโส สำหรับกรณีที่ไม่มีผู้รักษาราชการแทนพาณิชย์จังหวัด หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(๔) ให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย พนักงานเมืองพัทยาตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งนายกเมืองพัทยามอบหมาย และข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นมอบหมาย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๕๕ ภายในเขตอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

พรทิวา นาคาศัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์
(ฉบับที่ ๑๐)
พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ก่อนและในวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับ เป็นสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตท้องที่ของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น แล้วแต่กรณี

ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลให้เทศบาลใหม่ เป็นสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่รับจดทะเบียนพาณิชย์ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตท้องที่ของเทศบาลนั้น

ข้อ ๔ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์

(๑) ให้พนักงานเทศบาลตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งนายกเทศมนตรีเทศบาลมอบหมาย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ภายในเขตอำนาจหน้าที่ของเทศบาลนั้น

(๒) ให้พนักงานส่วนตำบลตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไปซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนพาณิชย์ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙ ภายในเขตอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

พรทิภา นาคาศัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

ฉบับที่ ๕๓ (พ.ศ. ๒๕๒๐)

เรื่อง กำหนดพาณิชย์กิจที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติ
ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๕๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติ
ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๕๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออก
ประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้พาณิชย์กิจของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งได้จดทะเบียนตามประกาศ
ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๑ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๕ เป็น
พาณิชย์กิจตามมาตรา ๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์
พ.ศ. ๒๔๕๕

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๒๐

สุธี นาทวรทัต

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๓๒

ราชกิจจานุเบกษา

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

ฉบับที่ ๘๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕)

เรื่อง กำหนดพาณิชย์กิจที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย
ว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๖) แห่งพระราชบัญญัติ
ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออก
ประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้พาณิชย์กิจซึ่งผู้ประกอบการพาณิชย์กิจเป็นบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วน
จำกัด และห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ที่เป็นนิติบุคคลตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท และได้ยื่นแบบ
แสดงรายการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของห้างหุ้นส่วนบริษัทไว้แล้วต่อ
นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เป็นพาณิชย์กิจตามมาตรา ๘ (๖) แห่ง
พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๘๘

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

วิจารณ์ นิเวตวงศ์

ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ผู้ใช้อำนาจของ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

คำสั่งสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์

ที่ ๑/๒๕๕๓

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดเลขทะเบียนพาณิชย์และเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์

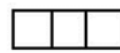
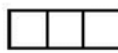
ตามที่ ได้มีการกระจายอำนาจในการรับจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๙ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ทั่วประเทศ ซึ่งมีจำนวนกว่า ๗,๗๗๖ แห่ง นั้น เพื่อให้ระบบการจดทะเบียนพาณิชย์เกี่ยวกับเลขทะเบียนพาณิชย์ และเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์สามารถรองรับสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ที่มีจำนวนมาก และมีมาตรฐานสอดคล้องกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทอันจะทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทางธุรกิจ ได้อย่างเป็นระบบโดยภาพรวม ตลอดจนสามารถจำแนกประเภท จัดเก็บ และอ้างอิงข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการพาณิชย์ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ สำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ จึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกคำสั่งสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ที่ ๑๓๒/๒๕๔๙ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการกำหนดเลขทะเบียนพาณิชย์และเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อ ๒ กรณีที่ผู้ประกอบการพาณิชย์เป็นบุคคลธรรมดา ให้ใช้เลขประจำตัวประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เป็นเลขทะเบียนพาณิชย์

ข้อ ๓ กรณีที่ผู้ประกอบการพาณิชย์เป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัท มหาชนจำกัด ให้ใช้เลขทะเบียนนิติบุคคลเป็นเลขทะเบียนพาณิชย์

ข้อ ๔ กรณีผู้ประกอบการพาณิชย์เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือนิติบุคคลที่มีจัดทะเบียนในประเทศไทย หรือนิติบุคคลอื่นนอกจากข้อ ๓ ให้ใช้เลขทะเบียนพาณิชย์ ซึ่งประกอบด้วยตัวเลขทั้งหมดจำนวน ๑๓ หลัก แยกเป็น ๗ ส่วน นับจากซ้ายไปขวา ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนที่ ๒ ส่วนที่ ๓ ส่วนที่ ๔ ส่วนที่ ๕ ส่วนที่ ๖ ส่วนที่ ๗

ส่วนที่หนึ่ง มี ๑ หลัก กำหนดเป็นเลข ๐ แสดงว่าเป็นการจดทะเบียนที่อยู่ในความ รับผิดชอบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ส่วนที่สองมี ๒ หลัก หมายถึง จังหวัดที่เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของทะเบียนพาณิชย์ กำหนดเลขจังหวัดไว้ตามบัญชี ๑ ท้ายคำสั่งนี้

ส่วนที่สาม มี ๑ หลัก กำหนดเลข ๑ หมายถึง การจดทะเบียนพาณิชย์

ส่วนที่สี่ มี ๒ หลัก หมายถึง เลขสองตัวท้ายของปีพุทธศักราชที่จดทะเบียน

ส่วนที่ห้า มี ๓ หลัก หมายถึง สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ที่ทำการรับจดทะเบียนพาณิชย์ กำหนดเลขสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ไว้ตามบัญชี ๒ ท้ายคำสั่งนี้

ส่วนที่หก มี ๓ หลัก หมายถึง ลำดับของการจดทะเบียนพาณิชย์ในแต่ละปี กำหนดเลข โดยเริ่มตั้งแต่เลข ๐๐๑ เป็นต้นไป

ส่วนที่เจ็ด มี ๑ หลัก หมายถึง เลขสำหรับใช้ในการตรวจสอบความถูกต้อง (Check Digit) ของเลขทะเบียนพาณิชย์

ข้อ ๕ ให้กำหนดเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ ประกอบด้วยตัวเลขทั้งหมดจำนวน ๑๓ หลัก แยกเป็น ๔ ส่วน นับจากซ้ายไปขวา ดังนี้

--	--

ส่วนที่ ๑

--	--	--

ส่วนที่ ๒

--	--

ส่วนที่ ๓

--	--	--	--	--	--

ส่วนที่ ๔

ส่วนที่หนึ่ง มี ๒ หลัก หมายถึง จังหวัดที่เป็นที่ตั้งสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ กำหนดเลข จังหวัดไว้ตามบัญชี ๑ ท้ายคำสั่งนี้

ส่วนที่สอง มี ๓ หลัก หมายถึง สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ กำหนดเลขสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ไว้ตามบัญชี ๒ ท้ายคำสั่งนี้

ส่วนที่สาม มี ๒ หลัก หมายถึง เลขสองตัวท้ายของปีพุทธศักราชที่จดทะเบียน

ส่วนที่สี่ มี ๖ หลัก หมายถึง เลขลำดับของคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ในแต่ละปี กำหนดเลข โดยเริ่มตั้งแต่เลข ๐๐๐๐๐๑ เป็นต้นไป

ข้อ ๖ กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาล ให้ใช้เลขสำนักงานทะเบียนพาณิชย์เดิม

ข้อ ๗ เมื่อได้มีการกำหนดเลขทะเบียนพาณิชย์ข้างต้นไว้แล้ว หากภายหลังจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแจ้งย้ายสำนักงานใหญ่ไปตั้ง ณ ท้องที่อื่นใดก็ให้คงเลขทะเบียนพาณิชย์ที่ออกไว้เช่นเดิม

ข้อ ๘ เลขทะเบียนพาณิชย์และเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ที่ออกให้ไว้ก่อนมีคำสั่งฉบับนี้ ให้ถือเป็นเลขทะเบียนพาณิชย์และเลขคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ตามคำสั่งฉบับนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

บรรยงค์ ลิ้มประยูรวงศ์

อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

คำสั่งสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์

ที่ ๑๗ /๒๕๕๓

เรื่อง ให้จัดส่งสถิติและข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์

ตามที่ได้มีการกระจายอำนาจในการรับจดทะเบียนพาณิชย์จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แก่เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒) ทำให้มีสำนักงานทะเบียนพาณิชย์กระจายอยู่ทั่วประเทศทุกท้องที่ ซึ่งส่งผลดีต่อผู้ประกอบการพาณิชย์ก็มีความสะดวกในการจดทะเบียนพาณิชย์ รวมทั้งมีข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ที่ถือได้ว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการประกอบพาณิชย์ของผู้ประกอบการพาณิชย์จำนวนมากทำให้ทราบถึงสถิติการประกอบการค้าที่ถูกต้อง เชื่อถือได้และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการค้า การอุตสาหกรรม เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในฐานะสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ และคลังข้อมูลทางธุรกิจจึงจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์อย่างมีระบบ เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลทางธุรกิจที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกคำสั่งสำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ที่ ๑/๒๕๔๙ เรื่อง ให้จัดส่งสถิติและข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙

ข้อ ๒ ให้สำนักงานทะเบียนพาณิชย์กรุงเทพมหานคร สำนักงานทะเบียนพาณิชย์เมืองพัทยา สำนักงานทะเบียนพาณิชย์องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานทะเบียนพาณิชย์เทศบาล สำนักงานทะเบียนพาณิชย์องค์การบริหารส่วนตำบล และสำนักงานทะเบียนพาณิชย์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า รวบรวมสถิติและข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์ส่งให้สำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ทราบเป็นประจำ ภายในวันที่ ๑๕ ของเดือนถัดไป โดยใช้แบบที่กำหนดแนบท้ายคำสั่งนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายบรรยงค์ ลิ้มประยูรวงศ์)
อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

พระราชบัญญัติ

การบัญชี

พ.ศ. ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่ง
มาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๕๑๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“งบการเงิน” หมายความว่า รายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลง ฐานะการเงินของกิจการ ไม่ว่าจะรายงานโดยบุคคล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบประกอบ หรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือคำอธิบายอื่นซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

“มาตรฐานการบัญชี” หมายความว่า หลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

“ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ทำบัญชี” หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะ ได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม

“สารวัตรใหญ่บัญชี” หมายความว่า อธิบดี และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายด้วย

“สารวัตรบัญชี” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชี ประจำท้องที่

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจ ออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นสำนักงานกลางบัญชี

ให้อธิบดีมีอำนาจจัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ โดยขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางบัญชี และมีสารวัตรบัญชีคนหนึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานบัญชีประจำท้องที่

การจัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ

(๒) ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

(๓) ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี

(๔) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

(๕) กำหนดข้อยกเว้นให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง

(๖) คุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

ในการประกาศข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีคำนึงถึงมาตรฐานการบัญชี และข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันวิชาชีพบัญชี

ข้อกำหนดตาม (๕) และ (๖) ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีด้วย

ข้อกำหนดตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) หากเรื่องนั้นมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้นแล้ว ให้ถือว่าได้จัดทำบัญชีโดยถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

หมวด ๒

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

มาตรา ๘ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตนโดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจำในสถานที่หลายแห่งแยกจากกัน ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจในสถานที่นั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเป็นกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้นำบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของกิจการนั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้นำบุคคลธรรมดาใดหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจใดในประเทศไทยตามเงื่อนไขใดเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคสี่ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนวันใช้บังคับ

ในกรณีที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคสี่ให้อธิบดียกกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชีครั้งแรก และกำหนดวิธีการจัดทำบัญชีของบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนนั้น

มาตรา ๕ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชี ดังต่อไปนี้

(๑) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้น ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

(๒) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศนั้นได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(๓) กิจกรรมร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่กิจกรรมร่วมค้านั้นได้เริ่มต้นประกอบกิจการ

(๔) สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำตามมาตรา ๘ วรรคสอง ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจักษ์นั้นเริ่มต้นประกอบกิจการ

มาตรา ๑๐ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชีที่กำหนดตามมาตรา ๘ วรรคหก หรือวันเริ่มทำบัญชีตามมาตรา ๕ แล้วแต่กรณี และปิดบัญชีในรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่

(๑) เมื่อได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนได้

(๒) ในกรณีมีหน้าที่จัดทำบัญชีตามมาตรา ๘ วรรคสอง ให้ปิดบัญชีพร้อมกับสำนักงานใหญ่

มาตรา ๑๑ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ และกิจกรรมร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องจัดทำงบการเงินและยื่นงบการเงินดังกล่าวต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ภายในห้าเดือนนับแต่วันปิดบัญชีตามมาตรา ๑๐ สำหรับกรณีของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยให้ยื่นภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่งบการเงินนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นทำให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ อธิบดีอาจพิจารณาสั่งให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีได้

การยื่นงบการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

งบการเงินต้องมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี เว้นแต่กรณีที่ได้อีกกฎหมายเฉพาะกำหนดเพิ่มเติมจากรายการย่อของงบการเงินที่อธิบดีกำหนดไว้แล้ว ให้ใช้รายการย่อตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะนั้น

งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่ งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีทุน สิทธิ หรือรายได้ รายการใดรายการหนึ่งหรือทุกรายการ ไม่เกินที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา ๑๒ ในการจัดทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการ ลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี

มาตรา ๑๓ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ ทำงานเป็นประจำ เว้นแต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่นได้

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด และในระหว่างรอการอนุญาตให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการ ลงบัญชีไว้ในสถานที่ที่ยื่นขออนั้นไปพลางก่อนได้

ในกรณีที่จัดทำบัญชีด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใดในสถานที่อื่นใดในราชอาณาจักร ที่มีใช้สถานที่ตามวรรคหนึ่ง แต่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นมายังสถานที่ ตามวรรคหนึ่ง กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าได้มีการเก็บรักษาบัญชีไว้ ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่งแล้ว

มาตรา ๑๔ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามมาตรา ๑๓

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบบัญชีของกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบ ของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการ ลงบัญชีไว้เกินห้าปีแต่ต้องไม่เกินเจ็ดปีได้

มาตรา ๑๕ ถ้าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ให้ผู้มี หน้าที่จัดทำบัญชีแจ้งต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตรวจพบว่าบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่เป็นสาระสำคัญแก่การจัดทำบัญชีสูญหายหรือถูกทำลาย หรือปรากฏว่าบัญชีและเอกสารดังกล่าวมิได้เก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้สันนิษฐานว่าผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีเจตนาทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งบัญชีหรือเอกสารนั้น เว้นแต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะพิสูจน์ให้เชื่อได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่กรณีแล้ว เพื่อป้องกันมิให้บัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย

มาตรา ๑๗ เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใดๆ โดยมิได้มีการชำระบัญชีให้ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ และให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีดังกล่าวไว้ไม่น้อยกว่าห้าปี

เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีร้องขอ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจขยายเวลาการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่งได้ แต่ระยะเวลาที่ขยายเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไม่ครบถ้วนถูกต้อง สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจเรียกให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา ๑๘ งบการเงิน บัญชี และเอกสารที่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีได้รับและเก็บรักษาไว้ตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๗ ผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลทั่วไปอาจขอตรวจดูหรือขอภาพถ่ายสำเนาได้โดยเสียค่าใช้จ่ายตามที่อธิบดีกำหนด

หมวด ๓

ผู้ทำบัญชี

มาตรา ๑๙ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๗ (๖) เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้

มาตรา ๒๐ ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

มาตรา ๒๑ ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ลงรายการเป็นภาษาไทย หากลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศให้มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีให้มีคู่มือคำแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้

(๒) เขียนด้วยหมึก ดิจิพิมพ์ ดีพิมพ์ หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ได้ผลในทำนองเดียวกัน

หมวด ๔

การตรวจสอบ

มาตรา ๒๒ สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชีมีอำนาจตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชี หรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวได้ในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น

ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ตามวรรคหนึ่ง เพื่อยึด หรืออายัดบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีได้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนินช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บัญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี หรือเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดดังกล่าวนั้น จะถูกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชีต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัว ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ

(๑) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีหรือการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

(๒) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชีส่งบัญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี หรือรหัสบัญชีมาเพื่อตรวจสอบ

หนังสือที่ส่งตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือให้นำส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่พบผู้รับ ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับนั้น จะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและอยู่หรือทำงานอยู่ในบ้านหรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่ปรากฏว่าเป็นของผู้รับนั้นก็ได้

ในกรณีที่ไม่สามารถส่งตามวิธีการในวรรคสอง หรือผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ใช้วิธีปิดหนังสือดังกล่าวในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ ที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับหรือบ้านที่ผู้นั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือโฆษณาข้อความย่อในหนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายเป็นปกติในท้องถิ่นนั้นก็ได้

เมื่อได้ปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันได้รับแล้ว

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความใดๆ ที่ทราบหรือได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๔ เว้นแต่จะมีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๒๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่ออกตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท กรณีที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่ออกตามมาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ให้ปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๘ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่จัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท และปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๙ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๐ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๓๑ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ วรรคสาม มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๓๒ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๓๓ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดแจ้งข้อความตามมาตรา ๑๕ เป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่ บัญชีหรือสารวัตรบัญชีว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๓๖ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ หรือฝ่าฝืนคำสั่งของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีซึ่งสั่งการตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี สารวัตรบัญชี หรือเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ชอนเร้น หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดลงรายการเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน หรือแก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๔๑ บรรดาความผิดตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ วรรคสอง ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๒ บรรดากฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้ใดเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๗ (๖) หากประสงค์จะเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อผู้นั้นเข้ารับการอบรมและสำเร็จการอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่อธิบดีประกาศกำหนดแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นผู้ทำบัญชีต่อไปได้เป็นเวลาแปดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๓ ระหว่างที่ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีที่กฎหมายกำหนด ให้ถือว่ามาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีได้มีมติให้ประกาศใช้แล้ว เป็นมาตรฐานการบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๔ ให้กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรซึ่งเริ่มต้นประกอบกิจการร่วมค้าอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะเริ่มรอบระยะเวลาบัญชีใหม่หลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว

มาตรา ๔๕ ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจัดให้มีผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๕ ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

กำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี จะขยายออกไปอีกตาม ความจำเป็นแก่กรณีก็ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งปี

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับแก่ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่ได้จัดให้มีผู้ทำบัญชีตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการบัญชีได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีหลักการเกี่ยวกับการทำบัญชีหลายประการที่ยังไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางการบัญชีและการจัดทำบัญชี และไม่สอดคล้องกับ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชีให้ทันสมัยยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้างเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่เป็นการสมควรควบคุมการค้างาช้างภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและเป็นไปตามมติที่ประชุมภาคีสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ครั้งที่ ๑๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้างเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกเดือน นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจ โรงงานแปรรูปงาช้าง แกะสลัก และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง เป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ไชยา สะสมทรัพย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วน ที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภาษี

พ.ศ. ๒๕๕๒

ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภาษีเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วน ที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจ โรงงานแปรรูป และสลัก และการทำหัตถกรรมจากภาษี การค้าปลีกการค้าส่ง ภาษี และผลิตภัณฑ์จากภาษี เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี นั้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ (๑) และมาตรา ๘ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภาษี พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภาษีเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ มีหน้าที่จัดทำบัญชีสินค้า

ข้อ ๔ ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามข้อ ๓ เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีนั้นได้เริ่มต้นประกอบกิจการ สำหรับกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีได้ประกอบกิจการอยู่ก่อนวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้มีหน้าที่เริ่มทำบัญชีตามประกาศฉบับนี้ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๕ วิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามข้อ ๓ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในหมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ ของประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการ ในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ประกาศ ณ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

คณิตสร นาวานุเคราะห์

อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ประกาศกรมทะเบียนการค้า

เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการ

ที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี

และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

พ.ศ. ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ (๑) (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ อธิบดีกรมทะเบียนการค้าออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๔”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

หมวด ๑

ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ

ข้อ ๓ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยและกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องจัดทำบัญชีดังต่อไปนี้ โดยต้องจัดทำให้ครบถ้วนถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี

(๑) บัญชีรายวัน

(ก) บัญชีเงินสด

(ข) บัญชีธนาคาร แยกเป็นแต่ละเลขที่บัญชีธนาคาร

(ค) บัญชีรายวันซื้อ

(ง) บัญชีรายวันขาย

(จ) บัญชีรายวันทั่วไป

(๒) บัญชีแยกประเภท

(ก) บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน

(ข) บัญชีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย

(ค) บัญชีแยกประเภทลูกหนี้

(ง) บัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้

(๓) บัญชีสินค้า

(๔) บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภทอื่น และบัญชีแยกประเภทย่อย

ตามความจำเป็นแก่การทำบัญชีของธุรกิจ

หมวด ๒

ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

ข้อ ๔ ปกด้านหน้าของสมุดบัญชี หรือแผ่นหน้าของบัญชีกรณีที่บัญชีเป็นแผ่น ต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ใช่นิติบุคคลจะใช้ชื่อทางการค้าก็ได้

(๒) ชนิดของบัญชี

(๓) ลำดับเล่มบัญชีแต่ละชนิดให้ใช้ตัวเลขไทยหรืออารบิก ถ้าบัญชีแต่ละชนิดมีมากกว่าหนึ่งเล่ม ต้องเรียงลำดับเล่มต่อเนื่องกัน

ข้อ ๕ บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภท และบัญชีสินค้า ต้องมีข้อความและรายการในบัญชี ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อบัญชี วัน เดือน ปี เลขที่ของเอกสารประกอบการลงบัญชี หรือหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิง รายการบัญชี และจำนวนเงิน

(๒) หน้าบัญชีต้องมีตัวเลขไทยหรืออารบิกเรียงลำดับทุกหน้า

(๓) รายการในบัญชีที่เป็นจำนวนเงินต้องเป็นหน่วยเงินตราไทย

ข้อ ๖ บัญชีแต่ละชนิดดังต่อไปนี้ นอกจากต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ แล้ว ต้องมีรายการต่อไปนี้ด้วย

(๑) บัญชีเงินสด หรือบัญชีธนาคาร ให้มีรายละเอียดการได้มาหรือจ่ายไปซึ่งเงินสด เงินในธนาคาร แต่ถ้ามีรายละเอียดดังกล่าวในเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือบัญชีรายวันชนิดหนึ่งชนิดใดแล้ว จะลงรายการรับหรือจ่ายเงินประเภทเดียวกันเป็นยอดรวมก็ได้

(๒) บัญชีรายวันซื้อหรือบัญชีรายวันขาย ให้มีรายละเอียด ชนิดประเภท จำนวน และราคาของสินค้าหรือบริการที่ซื้อขาย แต่ถ้ามีรายละเอียดดังกล่าวในเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือทะเบียนใดแล้ว จะลงรายการซื้อหรือขายสินค้าหรือบริการนั้นเป็นยอดรวมก็ได้

(๓) บัญชีรายวันทั่วไป ให้มีคำอธิบายรายการบัญชี

(๔) บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน ให้มีรายละเอียดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสินทรัพย์ หนี้สินและทุน โดยให้อำนาจนิติของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(๕) บัญชีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย ให้มีรายละเอียดที่มาแห่งรายได้หรือค่าใช้จ่าย โดยให้อำนาจนิติของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(๖) บัญชีแยกประเภทลูกหนี้หรือบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้ ให้มีชื่อลูกหนี้หรือเจ้าหนี้การแสดงรายการบัญชีให้มีรายละเอียดการก่อหนี้หรือระงับหนี้การลงรายการดังกล่าวให้อำนาจนิติของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(๗) บัญชีสินค้า ให้มีชื่อ ชนิด จำนวน หน่วยนับ รายละเอียดการได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งสินค้า และจำนวนสินค้านั้น

หมวด ๓

ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี

ข้อ ๗ กำหนดระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชีให้แล้วเสร็จไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) บัญชีรายวัน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รายการนั้นเกิดขึ้น

(๒) บัญชีแยกประเภท ต้องผ่านรายการจากบัญชีรายวันภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่รายการนั้นเกิดขึ้น

(๓) บัญชีสินค้า ภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่รายการนั้นเกิดขึ้น

ในกรณีที่เป็นบัญชีตาม (๒) และ (๓) ซึ่งต้องมีการลงรายการยอดคงเหลือ ต้องลงรายการยอดคงเหลือให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันปิดบัญชี

หมวด ๔

เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

ข้อ ๘ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ได้แก่ บันทึกรับฝาก หนังสือ หรือ เอกสารใดๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการลงรายการในบัญชี ซึ่งแยกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยบุคคล ภายนอก

(๒) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่ จัดทำบัญชี เพื่อออกให้แก่บุคคลภายนอก

(๓) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่ จัดทำบัญชี เพื่อใช้ในกิจการของตนเอง

ข้อ ๙ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามข้อ ๘ ทุกประเภทต้องมี รายการดังต่อไปนี้ และมีรายการตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๐ (๑) หรือ (๒) หรือ ข้อ ๑๑ ตามแต่ประเภทของเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีด้วย

(๑) ชื่อของผู้จัดทำเอกสารซึ่งอาจใช้ชื่อที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ของผู้จัดทำเอกสารก็ได้

(๒) ชื่อของเอกสาร

(๓) เลขที่ของเอกสาร และเล่มที่ (ถ้ามี)

(๔) วัน เดือน ปี ที่ออกเอกสาร

(๕) จำนวนเงินรวม

ข้อ ๑๐ ถ้าเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเป็นเอกสารตามข้อ ๘ (๒) ต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ใน (๑) หรือ (๒) ด้วยแล้วแต่กรณี คือ

(๑) ในกรณีที่เป็นเอกสารเพื่อเป็นหลักฐานในการรับเงิน รับฝากเงิน รับชำระเงินหรือตัวเงินต้องมีรายการต่อไปนี้

(ก) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกิจการที่จัดทำเอกสาร

(ข) สถานที่ตั้งของกิจการที่จัดทำเอกสาร

(ค) รายละเอียดเกี่ยวกับการรับเงินหรือตัวเงิน

(ง) ชื่อ ชนิด จำนวน หน่วยนับ ราคาต่อหน่วย และราคารวมของสินค้าหรือบริการแต่ละรายการ เว้นแต่ได้ระบุรายละเอียดดังกล่าวไว้ในเอกสารตาม (๒) (ค) แล้ว

(จ) ลายมือชื่อของผู้รับเงินหรือตัวเงิน เว้นแต่เป็นเอกสารที่จัดทำและส่งมอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมืออื่นใดที่ได้ผลในทำนองเดียวกัน

(๒) ในกรณีที่เป็นเอกสารเพื่อเป็นหลักฐานในการจำหน่าย จ่าย โอน ส่งมอบสินค้าหรือบริการโดยยังมิได้มีการชำระเงินหรือตัวเงิน ต้องมีรายการต่อไปนี้

(ก) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกิจการที่ทำเอกสาร
(ข) สถานที่ตั้งของกิจการที่ทำเอกสาร
(ค) ชื่อ ชนิด จำนวน หน่วยนับ ราคาต่อหน่วย และ
ราคารวมของสินค้าหรือบริการแต่ละรายการ

(ง) ชื่อหรือชื่อที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ และที่อยู่ของ
ผู้ซื้อหรือผู้รับสินค้าหรือผู้รับบริการ

(จ) ลายมือชื่อผู้จัดทำเอกสาร

(ฉ) ลายมือชื่อผู้รับสินค้าหรือผู้รับบริการ

ข้อ ๑๑ ถ้าเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเป็นเอกสารตามข้อ ๘ (๓)
ต้องมีรายการต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) คำอธิบายรายการ

(๒) วิธีการและการคำนวณต่างๆ (ถ้ามี)

(๓) ลายมือชื่อของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ได้รับมอบหมาย
ให้เป็นผู้อนุมัติรายการ

ข้อ ๑๒ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้มีหน้าที่จัดทำ
บัญชี เพื่อดึงออกให้แก่บุคคลภายนอกต้องมีสำเนาเก็บไว้อย่างน้อย ๑ ฉบับ

ข้อ ๑๓ การลงรายการในบัญชีรายวันและบัญชีสินค้า ต้อง

(๑) มีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีทุกรายการและเอกสาร
ที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีนั้นต้องสามารถแสดงความถูกต้องครบถ้วนของรายการ
บัญชีตามความเป็นจริง และเป็นที่ยอมรับได้

- (๒) ใช้เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามข้อ ๘ ในลำดับ (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณีก่อนวันแต่ไม่มีเอกสารดังกล่าวจึงให้ใช้เอกสารในลำดับ (๓)

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔

อดุลย์ วินัยแพทย์

อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

คำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ที่ ๑๘/๒๕๕๒

เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี และแต่งตั้งสารวัตรบัญชี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีคำสั่งไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ มอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษสัตว์ป่า ผู้อำนวยการสำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า ผู้อำนวยการกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นสารวัตรใหญ่บัญชี

ข้อ ๒ แต่งตั้งให้

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักอนุรักษสัตว์ป่า สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า และกองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่กรุงเทพมหานคร

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานหรือระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ ถึง ๑๖ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ทุกท้องที่ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์นั้น

ข้อ ๓ ให้สารวัตรใหญ่บัญชาตามข้อ ๑ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชา พ.ศ. ๒๕๔๓ เฉพาะกรณีที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นโรงงานแปรรูปกาแฟสด และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

ข้อ ๔ ให้สารวัตรบัญชาตามข้อ ๒ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติการบัญชา พ.ศ. ๒๕๔๓ เฉพาะกรณีที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นโรงงานแปรรูปกาแฟสด และการทำหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีก การค้าส่ง งาช้าง และผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

คณิตสร นาวานุเคราะห์

อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า